

ZAKON
O ZAKONSKI ZVEZI IN DRUŽINSKIH RAZMERJIH
(ZZZDR) -
neuradno prečiščeno besedilo

Prvi del

UVODNE DOLOČBE

1. člen

S tem zakonom se urejajo zakonska zveza, razmerja med starši in otroki in med drugimi sorodniki, posvojitev, rejništvo ter varstvo mladoletnih otrok in drugih oseb, ki niso sposobne same skrbeti zase, za svoje pravice in koristi.

2. člen

Družina je življenjska skupnost staršev in otrok, ki zaradi koristi otrok uživa posebno varstvo.

3. člen

(1) Zakonska zveza je z zakonom urejena življenjska skupnost moža in žene.

(2) Pomen zakonske zveze je v zasnovanju družine.

4. člen

(1) Starši imajo pravico in dolžnost, da z neposredno skrbjo, s svojim delom in dejavnostjo zagotavljajo uspešen telesni in duševni razvoj svojih otrok.

(2) Zaradi zdrave rasti, skladnega osebnostnega razvoja in usposobitve za samostojno življenje in delo imajo starši pravice in dolžnosti, da skrbijo za življenje, osebnostni razvoj, pravice in koristi svojih mladoletnih otrok. Te pravice in dolžnosti sestavljajo roditeljsko pravico.

(3) Roditeljska pravica pripada skupaj očetu in materi.

5. člen

Pravice in dolžnosti otrok do njihovih staršev in sorodnikov ter pravice in dolžnosti staršev in sorodnikov do otrok so enake ne glede na to, ali so otroci rojeni v zakonski zvezi ali izven nje.

5a. člen

(1) Starši, druge osebe, državni organi ter nosilci javnih pooblastil morajo v vseh dejavnostih in postopkih v zvezi z otrokom skrbeti za otrokovo korist.

(2) Starši delajo v otrokovo korist, če zadovoljujejo njegove materialne, čustvene in psihosocialne potrebe z ravnanjem, ki ga okolje sprejema in odobrava in ki kaže na njihovo skrb in odgovornost do otroka ob upoštevanju njegove osebnosti in želja.

6. člen

Država zagotavlja varstvo mladoletnim otrokom vselej, kadar je ogrožen njihov zdrav razvoj in kadar to zahtevajo druge koristi otrok.

7. člen

S posvojitvijo kot posebno obliko varstva mladoletnih otrok nastane med posvojiteljem in posvojencem enako razmerje, kot je med starši in otroci.

8. člen

Rejništvo je posebna oblika varstva otrok, ki jim je potrebna oskrba in vzgoja pri osebah, ki niso njihovi starši.

9. člen

(1) Skrbništvo je posebna oblika varstva mladoletnikov, za katere ne skrbijo starši, in polnoletnih oseb, ki niso sposobne same skrbeti zase, za svoje pravice in koristi.

(2) Po določbah tega zakona država zagotavlja varstvo tudi drugim osebam, ki nimajo možnosti same skrbeti za svoje pravice in koristi.

10. člen

(1) Pogoje za varstvo in pomoč družini po tem zakonu zagotavlja država.

Črtano (Uradni list RS, št. 16-632/2004)

(glej opombo (13))

((2) V upravnih stvareh po tem zakonu odločajo centri za socialno delo.)

Črtano (Uradni list RS, št. 16-632/2004)

(glej opombo (13))

((3) O pritožbah zoper odločbe centrov za socialno delo odloča ministrstvo, pristojno za družino.)

10a. člen

(1) Za odločanje o zadevah iz tega zakona, za katere so po tem zakonu pristojna sodišča, so na prvi stopnji stvarno pristojna okrožna sodišča.

(2) O zadevah iz prejšnjega odstavka sodišče odloča v pravnem postopku, če z zakonom ni določeno, da odloča v nepravdnem postopku.

(3) Zadeve iz tega zakona sodišče rešuje prednostno.

10b. člen

(1) Za odločanje o upravnih stvareh po tem zakonu so pristojni centri za socialno delo.

(2) O pritožbah zoper odločbe centrov za socialno delo odloča ministrstvo, pristojno za družino.

(3) Upravne zadeve iz tega zakona se rešujejo prednostno.

11. člen

Pri uresničevanju nalog, določenih s tem zakonom, sodelujejo centri za socialno delo s fizičnimi in pravnimi osebami, kot so zavodi in koncesionarji s področja socialnega varstva, šolstva, zdravstva, lokalnimi skupnostmi, gospodarskimi družbami, društvi, ustanovami, pravosodnimi in drugimi državnimi organi, policijo, drugimi strokovnimi službami in humanitarnimi ali drugimi nevladnimi organizacijami.

12. člen

(1) Dalj časa trajajoča življenjska skupnost moškega in ženske, ki nista sklenila zakonske zveze, ima zanj enake pravne posledice po tem zakonu, kot če bi sklenila zakonsko zvezo, če ni bilo razlogov, zaradi katerih bi bila zakonska zveza med njima neveljavna; na drugih področjih pa ima taka skupnost pravne posledice, če zakon tako določa.

(2) Če je odločitev o pravici ali dolžnosti odvisna od vprašanja obstoja življenjske skupnosti iz prejšnjega odstavka, se o tem vprašanju odloči v postopku za ugotovitev te pravice ali dolžnosti. Odločitev o tem vprašanju ima pravni učinek samo v stvari, v kateri je bilo to vprašanje rešeno.

Drugi del

ZAKONSKA ZVEZA

1. Splošne določbe

13. člen

Zakonska zveza temelji na svobodni odločitvi skleniti zakonsko zvezo, na obojestranski čustveni navezanosti, vzajemnem spoštovanju, razumevanju, zaupanju in medsebojni pomoči.

14. člen

V zakonski zvezi sta zakonca enakopravna.

15. člen

Država s sistemom vzgoje in izobraževanja, zdravstva in socialnega varstva omogoča ljudem, da se vsestransko pripravijo na skladno družinsko življenje ter jim pomaga v njihovih medsebojnih razmerjih in pri izvrševanju roditeljske pravice.

2. Pogoji za sklenitev in veljavnost zakonske zveze

16. člen

Za sklenitev zakonske zveze je potrebno, da dve osebi različnega spola izjavita pred pristojnim državnim organom na način, določen z zakonom, svoje soglasje, da skleneta zakonsko zvezo.

17. člen

(1) Zakonska zveza ni veljavna brez svobodne privolitve bodočih zakoncev; svobodne privolitve ni, če je bila privolitev izsiljena ali dana v zmoti.

(2) Privolitev je izsiljena, če je zakonec privolil v sklenitev zakonske zveze iz strahu, povzročenega z resno grožnjo.

(3) Privolitev je dana v zmoti glede osebe zakonca, če je zakonec mislil, da sklepa zakonsko zvezo s pravo osebo, pa je sklenil zakonsko zvezo z drugo, ali je sklenil zakonsko zvezo z določeno osebo, ki pa ni tista, za katero se je izdajala.

(4) Privolitev je dana v zmoti o bistvenih lastnostih zakonca, če bi drugega zakonca odvrnile od sklenitve zakonske zveze, če bi bil zanje vedel, in ki delajo skupno življenje nevzdržno.

18. člen

Zakonske zveze ne more skleniti oseba, ki še ni stara osemnajst let.

19. člen

Zakonske zveze ne more skleniti oseba, ki je težje duševno prizadeta ali nerazsodna.

20. člen

Nihče ne more skleniti nove zakonske zveze, dokler njegova prej sklenjena zakonska zveza ne preneha ali ni razveljavljena.

21. člen

Zakonske zveze ne morejo skleniti med seboj sorodniki v ravni črti, ne brat s sestro, polbrat s polsestro, stric z nečakinjo, teta z nečakom in tudi ne otroci bratov in sester, polbratov in polsester med seboj. To ne velja za razmerja, ki nastanejo pri posvojitvi, razen za posvojitelja in posvojenca.

22. člen

Zakonske zveze ne moreta med seboj skleniti skrbnik in njegov varovanec, dokler traja skrbništvo.

23. člen

Center za socialno delo sme, če so za to utemeljeni razlogi, dovoliti sklenitev zakonske zveze med otroci bratov in sester, med otroci polbratov in polsester, med skrbnikom in varovancem ter osebi, ki še ni stara osemnajst let.

24. člen

Preden center za socialno delo dovoli sklenitev zakonske zveze po 23. členu tega zakona mladoletniku, mora zaslišati njega, osebo, s katero namerava skleniti zakonsko zvezo ter njegove starše oziroma skrbnika.

3. Oblika sklenitve zakonske zveze

25. člen

Osebi, ki nameravata skleniti zakonsko zvezo, se prijavita matičarju, ki vodi poročno matično knjigo za naselje, kjer želita skleniti zakonsko zvezo.

26. člen

(1) V prijavi izjavita osebi, ki nameravata skleniti zakonsko zvezo, da svobodno sklepata zakonsko zvezo in da so izpolnjeni pogoji za veljavnost zakonske zveze.

(2) Prijavi priložita izpiska iz rojstne matične knjige in obvestili o državljanstvu, če teh podatkov ni mogoče ugotoviti na podlagi uradnih evidenc.

(3) Če je bila zakonska zveza dovoljena po 23. členu tega zakona, priložita prijavi odločbo centra za socialno delo.

(4) Kdor je že bil poročen, mora predložiti dokaz, da je prejšnja zakonska zveza prenehala ali bila razveljavljena.

27. člen

(1) Matičar opozori osebi, ki nameravata skleniti zakonsko zvezo, na pogoje za veljavnost zakonske zveze in se prepriča o tem, ali so ti pogoji izpolnjeni.

(2) Če se ugotovi, da niso izpolnjeni pogoji za veljavnost zakonske zveze po tem zakonu, upravna enota, ki skrbi za vodstvo matične knjige, z odločbo zavrne sklenitev zakonske zveze.

28. člen

(1) Zakonska zveza se sklene pred načelnikom upravne enote ali od njega pooblaščen osebe ob navzočnosti matičarja.

(2) Zakonska zveza se sklepa javno in slovesno v posebej določenih uradnih prostorih, ki jih določi upravna enota po predhodnem soglasju ministra, pristojnega za upravo.

(3) Zakonska zveza se sme skleniti tudi na drugem mestu, če to zahtevata bodoča zakonca in navedeta za to pomembne razloge.

28a. člen

Sredstva za izvajanje postopka sklenitve zakonske zveze iz prejšnjega člena se zagotavljajo v proračunu Republike Slovenije.

Minister, pristojen za družino, v soglasju z ministrom, pristojnim za upravo, predpiše pogoje, ki jih mora izpolnjevati pooblaščen oseba iz prvega odstavka prejšnjega člena, minimalne standarde za uradne prostore in njihovo opremljenost, način in postopek javnega in slovesnega sklepanja zakonske zveze, višino in način plačila za pooblaščen osebo in matičarja ter druga vprašanja v zvezi s sklenitvijo zakonske zveze.

29. člen

(1) Za sklenitev zakonske zveze je potrebna navzočnost obeh bodočih zakoncev, dveh prič, načelnika upravne enote ali od njega pooblaščen osebe in matičarja.

(2) Priča pri sklepanju zakonske zveze je lahko vsaka oseba, ki ima poslovno sposobnost.

30. člen

V posebno utemeljenih primerih sme upravna enota, ki skrbi za vodstvo matične knjige za naselje, kjer se sklepa zakonska zveza, dovoliti, da se sklene zakonska zveza po pooblaščenju. Pri sklepanju zakonske zveze sme biti samo eden od bodočih zakoncev zastopan po pooblaščenju. Pooblaščenec mora imeti pooblastilo, izdano v obliki javne listine; v njem mora biti natančno navedena oseba, s katero namerava pooblastitelj skleniti zakonsko zvezo. Zakonska zveza po pooblaščenju se sme skleniti v treh mesecih od izdaje pooblastila.

31. člen

(1) Načelnik upravne enote ali od njega pooblaščen oseba se na podlagi listin in izjav prič ter bodočih zakoncev prepriča, da sta to osebi, ki sta prijavi nameravano sklenitev zakonske zveze.

(2) Načelnik upravne enote ali od njega pooblaščen oseba prebere nato določbo 14. člena in določbe 44. do 50. člena tega zakona o pravicah in dolžnostih zakoncev, potem pa vpraša vsakega bodočega zakonca posebej, ali hoče z drugim skleniti zakonsko zvezo.

(3) Če oba bodoča zakonca odgovorita pritrdilno, razglasi načelnik upravne enote ali od njega pooblaščen oseba, da je zakonska zveza med njima sklenjena.

4. Neveljavnost zakonske zveze

32. člen

Zakonska zveza, ki je sklenjena v nasprotju z določbami 16., 17., 18., 19., 20. in 21. člena tega zakona, je neveljavna.

33. člen

Zakonska zveza je veljavno sklenjena, če gre samo za nebitveno kršitev obličnosti pri sklepanju zakonske zveze.

34. člen

Neveljavna je zakonska zveza, pri katere sklenitvi nista bila navzoča oba zakonca ali en zakonec in pooblaščenec drugega (30. člen).

35. člen

Neveljavna je zakonska zveza, ki ni bila sklenjena z namenom skupnega življenja zakoncev.

36. člen

(1) Pravica tožbe za razveljavitev zakonske zveze, sklenjene v nasprotju z določbami 16., 19., 20., 21., 34. in 35. člena tega zakona, pripada zakoncema in vsem tistim, ki imajo neposredno pravno korist od tega, da se zakonska zveza razveljavi.

(2) V primerih, ko je bila zakonska zveza sklenjena v nasprotju z določbami 16., 19., 20. in 21. člena tega zakona, sme vložiti tožbo za razveljavitev zakonske zveze tudi javni tožilec.

(3) Po prenehanju težje duševne prizadetosti ali nerazsodnosti sme tožbo za razveljavitev zakonske zveze, sklenjene ob času, ko je trajala težja duševna prizadetost ali nerazsodnost katerega izmed zakoncev, vložiti samo eden ali drugi zakonec.

(4) Tožba za razveljavitev zakonske zveze iz vzrokov, omenjenih v prvem odstavku tega člena, se sme vložiti tudi po prenehanju zakonske zveze.

(5) Pravica tožbe za razveljavitev zakonske zveze v primerih iz prvega, drugega in tretjega odstavka tega člena ne zastara.

37. člen

Nova zakonska zveza, sklenjena ob času, ko je še trajala prejšnja zakonska zveza katerega izmed zakoncev, se ne razveljavi, če je prejšnja zakonska zveza prenehala, ali če se prejšnja zakonska zveza razveljavi.

38. člen

Zakonska zveza, sklenjena med sorodniki, med katerimi je zakonska zveza dopustna samo z dovoljenjem centra za socialno delo, ostane v veljavi, če sodišče, pri katerem teče postopek za razveljavitev zakonske zveze, ugotovi, da obstajajo okoliščine, zaradi katerih bi se lahko dalo dovoljenje za sklenitev zakonske zveze.

39. člen

(1) Razveljavitev zakonske zveze, ki je bila prisiljena ali sklenjena v zmoti, sme zahtevati samo zakonec, ki je bil prisiljen ali je v zmoti privolil v zakonsko zvezo.

(2) Razveljavitve zakonske zveze ni mogoče zahtevati, če je poteklo eno leto od dne, ko je sila minila ali je bila zmota spoznana, zakonca pa sta ta čas živela skupaj.

40. člen

Po tožbi staršev oziroma skrbnika sme sodišče, ko pretrese vse okoliščine, razveljaviti zakonsko zvezo, ki jo je brez dovoljenja centra za socialno delo sklenila oseba, ki še ni stara osemnajst let.

41. člen

Pravica tožbe za razveljavitev zakonske zveze ne preide na dediče, dediči tožnika pa smejo nadaljevati že začeti postopek.

42. člen

(1) Če se zakonska zveza razveljavi, preneha učinek zakonske zveze z dnem, ko je bila razveljavljena.

(2) V izreku sodbe, s katero se zakonska zveza razveljavi, ugotovi sodišče, ali je kateri od zakoncev vedel za vzrok, zaradi katerega zakonska zveza ni bila veljavna.

43. člen

Glede premoženjskih razmerij in daril med zakoncema veljajo pri razveljavitvi zakonske zveze iste določbe kot pri razvezi zakonske zveze.

5. Pravice in dolžnosti zakoncev

44. člen

Zakonca sta se dolžna vzajemno spoštovati, si zaupati in si medsebojno pomagati.

45. člen

Zakonca svobodno odločata o rojstvu otrok. Do otrok imata enake pravice in dolžnosti.

46. člen

Vsak zakonec si prosto izbira poklic in delo.

47. člen

Kraj skupnega bivališča določata zakonca sporazumno.

48. člen

O skupnih zadevah odločata zakonca sporazumno.

49. člen

Za preživljanje družine prispevata zakonca v sorazmerju s svojimi zmožnostmi.

50. člen

Zakonec, ki nima sredstev za življenje, pa brez svoje krivde ni zaposlen, ima pravico, da ga drugi zakonec preživlja, kolikor je to v njegovi moči.

50a. člen

Za preživninska razmerja med zakoncema v času trajanja zakonske zveze ter za preživninska razmerja med zakoncema po prenehanju življenjske skupnosti zakoncev, se smiselno uporabljajo določbe o preživljanju zakoncev po razvezi zakonske zveze.

6. Premoženska razmerja med zakonci

51. člen

(1) Premoženje, ki ga ima zakonec ob sklenitvi zakonske zveze, ostane njegova last in z njim samostojno razpolaga.

(2) Premoženje, ki ga zakonca pridobita z delom v času trajanja zakonske zveze, je njuno skupno premoženje.

52. člen

(1) Skupno premoženje zakonca upravljata in z njim razpolagata skupno in sporazumno.

(2) Zakonca se lahko dogovorita, da le eden izmed njiju upravlja to premoženje ali njegov del ali da ga upravlja in z njim tudi razpolaga, upošteva je koristi drugega zakonca.

(3) Od takega dogovora lahko vsak zakonec vsak čas odstopi, ne sme pa tega storiti ob neugodnem času.

53. člen

Če ni dogovorjeno drugače, lahko zakonec, ki mu je poverjena uprava, v okviru redne uprave tudi razpolaga s skupnim premoženjem ali njegovim delom.

54. člen

Zakonec ne more razpolagati s svojim nedoločenim deležem na skupnem premoženju s pravnimi posli med živimi, zlasti ga ne more odsvojiti ali obremeniti.

55. člen

Pravice na nepremičninah, ki so skupno premoženje zakoncev, se vpišejo v zemljiško knjigo na ime obeh zakoncev kot njuno skupno premoženje po nedoločenih deležih.

56. člen

(1) Za svoje obveznosti, ki jih je imel zakonec pred sklenitvijo zakonske zveze, in za obveznosti, ki jih prevzame po sklenitvi zakonske zveze, odgovarja s svojim posebnim premoženjem in s svojim deležem na skupnem premoženju.

(2) Za obveznosti, ki po splošnih predpisih obremenjujejo oba zakonca, za obveznosti, nastale v zvezi s skupnim premoženjem, in za obveznosti, ki jih prevzame en zakonec za tekoče potrebe družine, odgovarjata zakonca nerazdelno tako s skupnim kakor tudi s svojim posebnim premoženjem.

(3) Zakonec ima pravico terjati od drugega zakonca povračilo tega, kar je ob poravnavi dolga, ki bremeni oba zakonca, plačal več, kot znaša njegov del dolga.

57. člen

(1) Upnik lahko na podlagi pravnomočne sodbe zahteva, da sodišče določi delež dolžnika na skupnem premoženju in nato zahteva izvršbo na ta delež.

(2) Če je v izvršilnem postopku dovoljena prodaja deleža, ki ga ima zakonec na skupnem premoženju, ima drugi zakonec pred vsemi drugimi kupci pravico, da kupi ta delež po ceni, ki se določi po predpisih o izvršbi.

58. člen

(1) Skupno premoženje se razdeli, če zakonska zveza preneha ali se razveljavi.

(2) V času trajanja zakonske zveze se skupno premoženje lahko razdeli po sporazumu ali na zahtevo enega ali drugega zakonca.

59. člen

(1) Pri delitvi skupnega premoženja se šteje, da sta deleža zakoncev na skupnem premoženju enaka, zakonca pa lahko dokažeta, da sta prispevala k skupnemu premoženju v drugačnem razmerju.

(2) V sporu o tem, kolikšen je delež vsakega zakonca na skupnem premoženju, upošteva sodišče ne le dohodek vsakega zakonca, temveč tudi druge okoliščine, kot na primer pomoč, ki jo zakonec daje drugemu zakoncu, varstvo in vzgojo otrok, opravljanje domačih del, skrb za ohranitev premoženja in vsako drugo obliko dela in sodelovanja pri upravi, ohranitvi in povečanju skupnega premoženja.

60. člen

Zakonca se lahko sama sporazumeta o višini deležev na skupnem premoženju ali pa zahtevata, da določi sodišče ta delež. Po ugotovitvi deležev na skupnem premoženju, se to na predlog zakoncev razdeli po pravilih, ki veljajo za delitev solastnine.

61. člen

(1) Pred ugotavljanjem deleža vsakega zakonca na skupnem premoženju se ugotovijo dolgovi in terjatve zakoncev do tega premoženja.

(2) Ob delitvi skupnega premoženja se zakoncu na njegovo zahtevo na račun njegovega deleža dodele predvsem tisti predmeti, ki so namenjeni za opravljanje njegove obrti ali poklica in mu omogočajo pridobivanje osebnega dohodka ter predmeti, namenjeni izključno njegovi osebni rabi.

62. člen

(1) Zakonca lahko sklepata med seboj vse pravne posle, ki bi jih lahko sklepala tudi z drugimi osebami, in na tej podlagi ustanovljata pravice in obveznosti.

Sprememba datuma prenehanja veljavnosti (Uradni list RS, 82-2977/1994)

(glej opombo (5))

Črtan (Uradni list RS, št. 13-512/1994)

(glej opombo (4))

((2) Za veljavnost teh pravnih poslov je potrebno, da jih overi sodnik, razen če gre za običajna in manjša darila.)

7. Prenehanje zakonske zveze

63. člen

Zakonska zveza preneha s smrtjo enega zakonca, z razglasitvijo enega zakonca za mrtvega in z razvezo zakonske zveze.

64. člen

(1) Sodišče razveže zakonsko zvezo na podlagi sporazuma zakoncev, če sta se sporazumela o varstvu, vzgoji in preživljanju skupnih otrok ter o njihovih stikih s staršema v skladu z določbami tega zakona in če sta predložila v obliki izvršljivega notarskega zapisa sklenjen sporazum o delitvi skupnega premoženja o tem, kdo od njiju ostane ali postane najemnik stanovanja in o preživljanju zakonca, ki nima sredstev za življenje in brez svoje krivde ni zaposlen.

(2) Preden sodišče razveže zakonsko zvezo, mora ugotoviti ali je s sporazumom zakoncev poskrbljeno za varstvo, vzgojo in preživljanje skupnih otrok ter za stike med otroki in staršema v skladu s koristjo otrok ter pridobiti o tem mnenje centra za socialno delo. Sodišče upošteva tudi otrokovo mnenje, če ga je otrok izrazil sam ali po osebi, ki ji zaupa in jo je sam izbral in če je sposoben razumeti njegov pomen in posledice.

65. člen

Če je zakonska zveza iz kateregakoli vzroka nevzdržna, sme vsak zakonec zahtevati razvezo zakonske zveze.

66. člen

Razveljavljen (Uradni list RS, št. 26-1210/1999)

(glej opombo (7))

(Če v tem zakonu ni posebnih določb, veljajo za postopek za razvezo zakonske zveze določbe zakona o pravnem postopku.)

67. člen

Razveljavljen (Uradni list RS, št. 26-1210/1999)

(glej opombo (7))

(V postopku za razvezo zakonske zveze je javnost izključena.)

68. člen

Sodišče po prejemu predloga za sporazumno razvezo ali tožbe za razvezo zakonske zveze pred njeno vročitvijo toženi stranki, pošlje predlog oziroma tožbo centru za socialno delo, da ta opravi svetovalni razgovor.

69. člen

Razveljavljen (Uradni list RS, št. 26-1210/1999)

(glej opombo (7))

(Sodišče predloga oziroma tožbe iz prejšnjega člena ne pošlje centru za socialno delo:

- če je eden od zakoncev duševno bolan ali nesposoben za razsojanje
- če živi en zakonec ali če živita oba zakonca v tujini
- če se zahteva razveza zakonske zveze zato, ker je en zakonec pogrešan
- če zakonca v družinski skupnosti nimata mladoletnih otrok ali otrok, nad katerimi je podaljšana roditeljska pravica.)

70. člen

- (1) Svetovalnega razgovora se udeležita zakonca osebno brez pooblaščenec.
- (2) O opravljenem svetovalnem razgovoru poroča center za socialno delo sodišču.
- (3) Podrobnejše predpise o postopku in vsebini izvajanja svetovalnega razgovora izda minister, pristojen za družino.

71. člen

- (1) Če sta zakonca sporazumno predlagala razvezo zakonske zveze, pa nista prišla na svetovalni razgovor, se šteje, da je predlog za sporazumno razvezo umaknjen. Prav tako se šteje, da je tožba za razvezo umaknjena, če tožnik ni prišel na svetovalni razgovor.
- (2) Ne glede na določbo prejšnjega odstavka lahko sodišče iz utemeljenih razlogov izjemoma nadaljuje postopek za razvezo zakonske zveze.

72. člen

Razveljavljen (Uradni list RS, št. 26-1210/1999)

(glej opombo (7))

- ((1) Med postopkom za razvezo zakonske zveze lahko izda sodišče s sklepom začasno odredbo, pri kom naj bodo in kdo naj preživlja skupne mladoletne otroke.
- (2) Sodišče lahko izda na predlog zakonca tudi začasno odredbo o njegovem preživljanju.
- (3) Pritožba zoper sklep iz prvega in drugega odstavka tega člena ne zadrži izvršitve.)

73. člen

Razveljavljen (Uradni list RS, št. 26-1210/1999)

(glej opombo (7))

((1) Dejstva, na katera opira zakonec svoj zahtevek, lahko ugotavlja sodišče tudi tedaj, če med zakoncema niso sporna.

(2) V postopku za razvezo zakonske zveze ni dovoljeno izreči sodbe zaradi izostanka ali sodbe na podlagi pripoznave.)

74. člen

Razveljavljen (Uradni list RS, št. 26-1210/1999)

(glej opombo (7))

(O stroških postopka odloči sodišče po prostem preudarku.)

75. člen

Razveljavljen (Uradni list RS, št. 26-1210/1999)

(glej opombo (7))

((1) V postopku za razvezo zakonske zveze lahko tožnik umakne tožbo brez privolitve toženca do konca glavne obravnave, z njegovo privolitvijo pa dotlej, dokler ni postopek pravnomočno končan.

(2) Predlog za sporazumno razvezo zakonske zveze lahko umakneta zakonca, dokler postopek ni pravnomočno končan.

(3) V postopku za razvezo zakonske zveze ima odpoved tožbenemu zahtevku enak učinek, kakor če tožnik sam umakne tožbo.)

76. člen

Razveljavljen (Uradni list RS, št. 26-1210/1999)

(glej opombo (7))

(Če se s pravnomočno sodbo zakonska zveza izreče za neveljavno ali se razveže, se ne more na predlog za obnovo postopka ali na zahtevo za varstvo zakonitosti spremeniti odločba o prenehanju zakonske zveze, ne glede na to, ali je kateri od zakoncev sklenil novo zakonsko zvezo.)

77. člen

Razveljavljen (Uradni list RS, št. 26-1210/1999)

(glej opombo (7))

(V sodbo, s katero sodišče razveže zakonsko zvezo na podlagi 64. člena tega zakona, vnese tudi sporazum zakoncev o varstvu, vzgoji in preživljanju skupnih otrok.)

78. člen

(1) Kadar sodišče razveže zakonsko zvezo na podlagi 65. člena tega zakona, odloči tudi o varstvu, vzgoji in preživljanju skupnih otrok ter o njihovih stikih s starši v skladu s tem zakonom.

(2) Preden sodišče odloči po prejšnjem odstavku, mora ugotoviti, kako bodo otrokove koristi najboljše zagotovljene. O tem mora pridobiti mnenje centra za socialno delo. Sodišče upošteva tudi otrokovo mnenje, če ga je otrok izrazil sam ali po osebi, ki ji zaupa in jo je sam izbral in če je sposoben razumeti njegov pomen in posledice.

79. člen

Črtano (Uradni list RS, št. 16-632/2004)

(glej opombo (13))

(Višino prispevka za preživljanje otrok določi sodišče v sorazmerju z možnostmi vsakega izmed staršev in otrokovimi potrebami. Vsak izmed staršev oziroma otrok

sme zahtevati, naj se ugotovljena višina prispevka prilagodi spremenjenim razmeram.)

80. člen

Za razmerja med starši in otroci veljajo v primeru razveljavitve zakonske zveze iste določbe kot pri razvezi zakonske zveze.

8. Razmerja med razvezanima zakoncema po razvezi zakonske zveze

81. člen

Zakonec, ki nima sredstev za življenje in brez svoje krivde ni zaposlen, ima pravico od drugega zakonca zahtevati preživnino.

81a. člen

(1) Nepreskrbljeni zakonec sme zahtevati preživnino v postopku za razvezo zakonske zveze, lahko pa tudi s posebno tožbo, ki jo mora vložiti v enem letu, odkar je bila zakonska zveza pravnomočno razvezana.

(2) S tožbo iz prejšnjega odstavka sme zakonec po koncu postopka za razvezo zakonske zveze zahtevati preživnino le, če so pogoji za preživljanje obstajali že v času razveze in obstajajo tudi, ko zakonec zahteva preživnino.

(3) Sodišče lahko zahtevek za preživnino zavrne, če bi bilo plačilo preživnine upravičencu glede na vzroke, ki so pripeljali do nevzdržnosti zakonske zveze, krivično do zavezanca ali če je upravičenec pred ali med postopkom za razvezo zakonske zveze oziroma po razvezi zakonske zveze storil kaznivo dejanje zoper zavezanca, otroka ali starše zavezanca.

81b. člen

(1) Zakonca lahko skleneta sporazum o preživnini v primeru razveze zakonske zveze v obliki izvršljivega notarskega zapisa.

(2) Sporazum iz prejšnjega odstavka, zlasti sporazum o odpovedi pravice do preživljanja, ne sme ogroziti koristi otrok.

82. člen

Preživnina se sme priznati tudi za določen čas, da se razvezani zakonec vživi v nov položaj in da si uredi razmere.

82a. člen

Preživnina se določi glede na potrebe upravičenca in zmožnosti zavezanca.

82b. člen

(1) Preživnina se določi v mesečnem znesku in za naprej, zahteva pa se lahko od trenutka, ko je bila vložena tožba za preživnino.

(2) Izjemoma se preživnina lahko določi v enkratnem znesku ali na drug način, če to opravičujejo posebni razlogi.

(3) Preživnina, določena v obliki iz prejšnjega odstavka, ne sme bistveno poslabšati položaja upravičenca, ki bi ga imel, če bi prejemal preživnino vnaprej v obliki mesečnih zneskov, niti ne sme pomeniti prehudega bremena za zavezanca.

82c. člen

Zakonec ni dolžan preživljati drugega zakonca, če bi bilo s tem ogroženo njegovo lastno preživljanje ali preživljanje mladoletnih otrok, ki jih je po tem zakonu dolžan preživljati.

82č. člen

Sodišče lahko na zahtevo upravičenca ali zavezanca zviša, zniža ali odpravi z izvršilnim naslovom določeno preživnino, če se spremenijo potrebe upravičenca ali zmožnosti zavezanca, na podlagi katerih je bila preživnina določena ali če je upravičenec storil kaznivo dejanje zoper zavezanca, otroka ali starše zavezanca.

82d. člen

(1) Z izvršilnim naslovom določena preživnina se uskladi enkrat letno z indeksom rasti cen življenjskih potrebščin v Republiki Sloveniji. Uskladitev se opravi v mesecu marcu, pri čemer se upošteva kumulativna rast cen življenjskih potrebščin od meseca, od katerega je bila preživnina nazadnje določena oziroma usklajena. Količnik uskladitve preživnin objavi minister, pristojen za družino, v Uradnem listu Republike Slovenije.

(2) Sodno poravnavo, pravnomočno sodno odločbo oziroma izvršljivi notarski zapis je sodišče oziroma notar dolžan poslati pristojnemu centru za socialno delo, če ni bil dogovorjen drugačen način usklajevanja.

(3) Center za socialno delo pisno obvesti upravičenca in zavezanca o vsakokratni uskladitvi in novem znesku preživnine. Obvestilo centra za socialno delo je skupaj s sodno poravnavo, pravnomočno sodno odločbo oziroma izvršljivim notarskim zapisom izvršilni naslov.

83. člen

Pravica do preživnine preneha, če razvezani zakonec, ki jo je prejemal, pridobi premoženje ali svoje dohodke, s katerimi se lahko preživlja, če sklene novo zakonsko zvezo ali če živi v zunajzakonski skupnosti.

84. člen

(1) Običajnih daril, ki sta si jih zakonca dala drug drugemu pred sklenitvijo zakonske zveze ali med zakonsko zvezo, ni treba vračati.

(2) Druga darila, zlasti taka, ki niso sorazmerna premoženjskemu stanju darovalca, se morajo vrniti, in sicer v tistem stanju, v katerem so bila v trenutku, ko je nastal vzrok za razvezo.

(3) Namesto odsvojenih daril se vrne vrednost ali stvar, prejeta zanje.

85. člen

(1) Pravica tožbe za razvezo ne preide na dediče, tožnikovi dediči pa smejo nadaljevati že začeti postopek, da bi dokazali utemeljenost tožbe.

(2) Darila, ki jih je preživel zakonec dobil od svojega bivšega zakonca, kakor tudi darila, ki mu jih je sam dal, se vračajo po pravilih, ki veljajo glede daril po razvezi zakonske zveze.

Tretji del

RAZMERJA MED STARŠI IN OTROCI

1. Ugotavljanje očetovstva in materinstva

86. člen

Za očeta otroka, rojenega v zakonski zvezi ali v dobi tristo dni po prenehanju zakonske zveze, velja mož otrokove matere.

87. člen

Za očeta otroka, ki ni rojen v zakonski zvezi, velja tisti, ki otroka prizna za svojega ali čigar očetovstvo se ugotovi s sodno odločbo.

88. člen

Oče lahko prizna otroka za svojega pri centru za socialno delo ali pred matičarjem ali v javni listini ali v oporoki.

89. člen

Priznanje očetovstva lahko da oseba, ki je razsodna in stara najmanj petnajst let.

90. člen

(1) Priznanje očetovstva velja in se vpiše v matično knjigo samo, če se s tem priznanjem strinja otrokova mati, ki jo matičar o tem obvesti.

(2) Če se mati ne strinja s tem priznanjem ali če ne da izjave v enem mesecu po prejemu obvestila, lahko tisti, ki je priznal otroka za svojega, vloži tožbo pri sodišču na ugotovitev, da je on otrokov oče. Tožba se lahko vloži v enem letu po prejemu obvestila, da se mati ne strinja s priznanjem očetovstva, vendar le v petih letih po rojstvu otroka.

(3) Kadar mati ni več živa ali je neznanega bivališča, da izjavo otrokov skrbnik s privolitvijo centra za socialno delo.

91. člen

Ko matičar dobi obvestilo o rojstvu otroka, rojenega izven zakonske zveze, obvesti center za socialno delo, ki pokliče mater, da izjavi, koga šteje za očeta svojega otroka. To izjavo lahko da mati tudi brez poziva. Če mati pove ime otrokovega očeta, ga center za socialno delo pokliče, da izjavi, ali je otrokov oče. Če očetovstva ne prizna, lahko mati v otrokovem imenu vloži tožbo na ugotovitev očetovstva.

92. člen

(1) Tožbo na ugotovitev očetovstva za otroka, rojenega izven zakonske zveze, lahko vloži v otrokovem imenu mati, dokler izvršuje roditeljsko pravico oziroma otrokov skrbnik s privolitvijo centra za socialno delo, otrok pa, ko postane polnoleten, vendar najkasneje pet let od dneva, ko postane polnoleten.

(2) Tožba se lahko vloži tudi po smrti domnevnega očeta, vendar najkasneje eno leto po njegovi smrti.

93. člen

Razveljavljen (Uradni list RS, št. 70-3307/2000)

(glej opombo (9))

(Ni dopustno ugotavljanje očetovstva za otroka, ki je bil spočet z umetno osemenitvijo matere.)

94. člen

Oče otroka, rojenega izven zakonske zveze, je dolžan po svojih možnostih prispevati k stroškom zaradi nosečnosti in poroda ter k stroškom za preživljanje matere pred porodom in po porodu, dokler se mati ne more zaposliti.

95. člen

Določbe o ugotavljanju očetovstva se primerno uporabljajo tudi pri ugotavljanju materinstva.

2. Izpodbijanje očetovstva in materinstva

96. člen

(1) Mož lahko izpodbija očetovstvo otroka, ki ga je rodila njegova žena v zakonski zvezi ali pred pretekom tristo dni od prenehanja zakonske zveze, če misli, da ni njegov oče.

(2) Tožbo mora vložiti v enem letu od tedaj, ko je zvedel za okoliščine, ki vzbujajo sum, da otrok ni njegov, vendar najkasneje pet let po rojstvu otroka.

97. člen

(1) Mati lahko izpodbija, da je oče njenega otroka tisti, ki velja po tem zakonu za njegovega očeta.

(2) Tožbo mora vložiti v enem letu po rojstvu otroka.

98. člen

Otrok lahko s tožbo izpodbija, da je njegov oče tisti, ki po tem zakonu velja za njegovega očeta, in sicer v petih letih od dneva, ko postane polnoleten.

99. člen

(1) Kdor misli, da je oče otroka, lahko izpodbija očetovstvo tistega, ki po tem zakonu velja za otrokovega očeta.

(2) Tožbo mora vložiti v enem letu od dneva, ko je bilo očetovstvo vpisano v matično knjigo.

100. člen

Razveljavljen (Uradni list RS, št. 26-1210/1999)

(glej opombo (7))

(Določbe 66., 67., 72., 73., 74. ter tretjega odstavka 75. člena tega zakona veljajo tudi za postopek v sporih o ugotovitvi in o izpodbijanju očetovstva.)

101. člen

Razveljavljen (Uradni list RS, št. 26-1210/1999)

(glej opombo (7))

(Določbe o izpodbijanju očetovstva se primerno uporabljajo tudi pri izpodbijanju materinstva.)

3. Pravice in dolžnosti staršev ter otrok

102. člen

Starši morajo svojim otrokom omogočiti pogoje za zdravo rast, skladen osebni razvoj in usposobitev za samostojno življenje in delo.

103. člen

(1) Starši so dolžni svoje otroke preživljati, skrbeti za njihovo življenje in zdravje in jih vzgajati.

(2) Starši so dolžni po svojih močeh skrbeti za šolanje in strokovno izobrazbo svojih otrok glede na njihove sposobnosti, nagnjenja in želje.

104. člen

Otrok se ne sme dati v varstvo in vzgojo osebi, ki ne sme biti skrbnik.

105. člen

(1) Če starša ne živita ali ne bosta več živela skupaj, se morata sporazumeti o varstvu in vzgoji skupnih otrok v skladu z njihovimi koristmi. Sporazumeta se lahko, da imata oziroma obdržita oba varstvo in vzgojo otrok ali da so vsi otroci v varstvu in vzgoji pri enem od njiju ali da so eni otroci pri enem, drugi pri drugem od njiju. Če se sama o tem ne sporazumeta, jima pri sklenitvi sporazuma pomaga center za socialno delo.

(2) Če se starša sporazumeta o varstvu in vzgoji otrok, lahko predlagata, da sodišče v nepravdnem postopku izda o tem sklep. Če sodišče ugotovi, da sporazum ni v skladu s koristjo otrok, predlog zavrne.

(3) Če se starša tudi ob pomoči centra za socialno delo ne sporazumeta o varstvu in vzgoji otrok, odloči sodišče na zahtevo enega ali obeh staršev, da so vsi otroci v varstvu in vzgoji pri enem od njiju ali da so eni otroci pri enem, drugi pri drugem od njiju. Sodišče lahko po uradni dolžnosti tudi odloči, da se vsi ali nekateri otroci zaupajo v varstvo in vzgojo drugi osebi. Preden sodišče odloči, mora glede otrokove koristi pridobiti mnenje centra za socialno delo. Sodišče upošteva tudi otrokovo mnenje, če ga je otrok izrazil sam ali po osebi, ki ji zaupa in jo je sam izbral in če je sposoben razumeti njegov pomen in posledice.

(4) Zahtevi iz prejšnjega odstavka mora biti priloženo dokazilo pristojnega centra za socialno delo, da sta se starša ob njegovi pomoči poskušala sporazumeti o varstvu in vzgoji skupnih otrok.

105a. člen

(1) Če starša ne živita ali ne bosta več živela skupaj, se sporazumeta o preživljanju skupnih otrok. Če se sama o tem ne sporazumeta, jima pri sklenitvi sporazuma pomaga center za socialno delo.

(2) Če se starša tudi ob pomoči centra za socialno delo ne sporazumeta o preživljanju skupnih otrok, odloči o tem sodišče na zahtevo enega ali obeh staršev po postopku iz tretjega in četrtega odstavka prejšnjega člena.

106. člen

(1) Otrok ima pravico do stikov z obema staršema, oba starša imata pravico do stikov z otrokom. S stiki se zagotavljajo predvsem otrokove koristi.

(2) Tisti od staršev, pri katerem otrok živi v varstvu in vzgoji, oziroma druga oseba, pri kateri otrok živi, mora opustiti vse, kar otežuje ali onemogoča otrokove stike. Prizadevati si mora za ustrezen odnos otroka do stikov z drugim od staršev oziroma s staršema. Tisti od staršev, ki izvršuje stike, mora opustiti vse, kar otežuje varstvo in vzgojo otroka.

(3) Če se starša sporazumeta o stikih, lahko predlagata, da sodišče v nepravdnem postopku izda o tem sklep. Če sodišče ugotovi, da sporazum ni v skladu s koristjo otrok, predlog zavrne.

(4) Če se starša tudi ob pomoči centra za socialno delo ne sporazumeta o stikih, odloči o tem sodišče na zahtevo enega ali obeh staršev. Pri odločanju vodi sodišče predvsem korist otroka. Sodišče odloča v nepravdnem postopku, razen kadar odloča o stikih skupaj s spori o varstvu in vzgoji otrok. Predlogu oziroma zahtevi za ureditev stikov mora biti priloženo dokazilo pristojnega centra za socialno delo, da sta se starša ob njegovi pomoči poskušala sporazumeti o stikih.

(5) Sodišče lahko pravico do stikov odvzame ali omeji samo, če je to potrebno zaradi varovanja otrokove koristi. Stiki niso v otrokovo korist, če pomenijo za otroka psihično obremenitev ali če se sicer z njimi ogroža njegov telesni ali duševni razvoj. Sodišče lahko odloči, da se stiki izvršujejo pod nadzorom tretje osebe ali da se ne izvajajo z osebnim srečanjem in druženjem, ampak na drug način, če sicer ne bi bila zagotovljena otrokova korist.

(6) Če tisti od staršev, pri katerem otrok živi, onemogoča stike med otrokom in drugim od staršev in stikov ni mogoče izvrševati niti ob strokovni pomoči centra za socialno delo, lahko sodišče na zahtevo drugega starša odloči, da se staršu, ki onemogoča stike, odvzame varstvo in vzgoja in se otroka zaupa drugemu od staršev, če meni, da bo ta omogočal stike in če je le tako mogoče varovati otrokovo korist.

(7) Preden odloči sodišče po četrtem, petem ali šestem odstavku tega člena, mora glede otrokove koristi pridobiti mnenje centra za socialno delo. Sodišče upošteva tudi otrokovo mnenje, če ga je otrok izrazil sam ali po osebi, ki ji zaupa in jo je sam izbral in če je sposoben razumeti njegov pomen in posledice.

106a. člen

(1) Otrok ima pravico do stikov z drugimi osebami, s katerimi je družinsko povezan in nanje osebno navezan, razen če je to v nasprotju z otrokovo koristjo. Šteje se, da so take osebe predvsem otrokovi stari starši, bratje in sestre, polbratje in polsestre, nekdanji rejniki, prejšnji ali sedanji zakonec oziroma zunajzakonski partner enega ali drugega od njegovih staršev.

(2) O stikih se sporazumejo otrokovi starši, otrok, če je sposoben razumeti pomen sporazuma, in osebe iz prejšnjega odstavka. Če se sami o tem ne sporazumejo, jim pri sklenitvi sporazuma pomaga center za socialno delo. Obseg in način izvrševanja stikov morata biti v otrokovo korist. Če se starša otroka, otrok in osebe iz prejšnjega odstavka sporazumejo o stikih, lahko predlagajo, da sodišče v nepravdnem postopku izda o tem sklep. Če sodišče ugotovi, da sporazum ni v skladu s koristjo otrok, predlog zavrne.

(3) Če se tudi ob pomoči centra za socialno delo ne sporazumejo, odloči o stikih sodišče v nepravdnem postopku, razen kadar odloča o stikih skupaj s spori o varstvu in vzgoji otrok.

(4) Predlog za odločitev o obsegu in načinu izvrševanja stikov lahko vloži otrok, ki je dopolnil petnajst let in je sposoben razumeti pomen in pravne posledice svojih dejanj, osebe iz prvega odstavka tega člena ali center za socialno delo. Predlogu za ureditev stikov mora biti priloženo dokazilo pristojnega centra za socialno delo, da so se osebe iz prvega odstavka tega člena s starši otroka in otrokom ob njegovi pomoči poskušale sporazumeti o stikih.

(5) Preden sodišče odloči o predlogu, mora glede otrokove koristi pridobiti mnenje pristojnega centra za socialno delo. Če predlagatelj ni otrok, upošteva sodišče tudi njegovo mnenje, če ga je otrok izrazil sam ali po osebi, ki ji zaupa in jo je sam izbral in če je sposoben razumeti njegov pomen in posledice.

107. člen

(1) Mladoletne otroke zastopajo starši.

(2) Če je treba mladoletnemu otroku kaj vročiti ali sporočiti, se to lahko veljavno vroči ali sporoči enemu ali drugemu roditelju, če pa starši ne živijo skupaj, tistemu roditelju, pri katerem otrok živi.

(3) Če imata oba starša varstvo in vzgojo otroka, se morata sporazumeti o stalnem prebivališču otroka in o tem, kateremu od njiju se vročajo pošiljke za otroka.

108. člen

Mladoletnik, ki dopolni petnajst let, lahko sam sklepa pravne posle, če zakon ne določa drugače. Za veljavnost teh poslov je potrebna odobritev staršev, če so tako pomembni, da bistveno vplivajo na mladoletnikovo življenje, ali če so takšni, da lahko vplivajo na njegovo življenje tudi po polnoletnosti.

109. člen

Otrokovo premoženje upravljajo do otrokove polnoletnosti v otrokovo korist njegovi starši.

110. člen

Dohodke iz premoženja otrok smejo starši uporabljati predvsem za njegovo preživljanje, vzgojo in izobraževanje, pa tudi za nujne potrebe družinske skupnosti, če sami nimajo zadosti sredstev.

111. člen

Starši smejo s privolitvijo centra za socialno delo odsvojiti ali obremeniti stvari iz premoženja svojega otroka samo zaradi njegovega preživljanja, vzgoje in izobrazbe, ali če to zahteva kaka druga njegova korist.

112. člen

Mladoletnik, ki dopolni petnajst let in ki je zaposlen, lahko razpolaga s svojim osebnim dohodkom. Pri tem je dolžan prispevati za svoje preživljanje in izobraževanje.

4. Izvrševanje roditeljske pravice

113. člen

(1) Roditeljsko pravico izvršujeta starša sporazumno v skladu z otrokovo koristjo. Če se sama o tem ne sporazumeta, jima pri sklenitvi sporazuma pomaga center za socialno delo.

(2) Kadar starša ne živita skupaj in nimata oba varstva in vzgoje otroka, odločata o vprašanjih, ki bistveno vplivajo na otrokov razvoj, oba sporazumno, v skladu z otrokovo koristjo. Če se sama o tem ne sporazumeta, jima pri sklenitvi sporazuma pomaga center za socialno delo. O vprašanjih dnevnega življenja otroka odloča tisti od staršev, ki ima otroka v varstvu in vzgoji.

(3) Če se starša v primerih iz prejšnjih odstavkov tudi ob pomoči centra za socialno delo ne sporazumeta o vprašanjih, ki bistveno vplivajo na otrokov razvoj, odloči o tem na predlog enega ali obeh staršev sodišče v nepravdnem postopku. Predlogu mora biti priloženo dokazilo pristojnega centra za socialno delo, da sta se starša ob njegovi pomoči poskušala sporazumeti o izvrševanju roditeljske pravice.

(4) Preden sodišče odloči, mora o otrokovi koristi pridobiti mnenje centra za socialno delo. Sodišče upošteva tudi otrokovo mnenje, če ga je otrok izrazil sam ali po osebi, ki ji zaupa in jo je sam izbral in če je sposoben razumeti njegov pomen in posledice.

(5) Kadar je eden od staršev zadržan izvrševati roditeljsko pravico, jo izvršuje drugi od staršev sam.

114. člen

Črtano (Uradni list RS, št. 16-632/2004)

(glej opombo (13))

((1) Kadar starši živijo ločeno, izvršuje roditeljsko pravico tisti izmed njih, pri katerem otrok živi.

(2) Če se zakon razveže ali razveljavi, izvršuje roditeljsko pravico roditelj, ki mu je otrok dan v varstvo in vzgojo.

(3) Če gre za odločitve, ki bistveno vplivajo na otrokov bodoči razvoj, odločata sporazumno oba roditelja, tudi tisti roditelj, pri katerem otrok ne živi, če izpolnjuje svoje dolžnosti do otroka.

(4) Če se roditelja ne moreta sporazumeti, odloči center za socialno delo.)

115. člen

Če eden od staršev ni več živ ali ni znan, ali če mu je odvzeta roditeljska pravica, ali če mu je odvzeta poslovna sposobnost, pripada roditeljska pravica drugemu od staršev.

5. Odvzem roditeljske pravice

116. člen

- (1) Roditelju, ki zlorablja roditeljsko pravico, ali je otroka zapustil, ali je s svojim ravnanjem očitno pokazal, da ne bo skrbel za otroka, ali drugače hudo zanemarija svoje dolžnosti, se odvzame roditeljska pravica s sodno odločbo.
- (2) Roditeljska pravica se roditelju lahko vrne z odločbo sodišča, če preneha razlog, zaradi katerega mu je bila ta pravica odvzeta, razen če je bil otrok posvojen.
- (3) O zadevah iz prejšnjih odstavkov odloča sodišče v nepravdnem postopku.

6. Prenehanje roditeljske pravice

117. člen

- (1) Roditeljska pravica preneha s polnoletnostjo otroka, to je, ko dopolni osemnajst let, ali če mladoletnik pred polnoletnostjo sklene zakonsko zvezo.
- (2) S sklenitvijo zakonske zveze pridobi mladoletnik popolno poslovno sposobnost.
- (3) Popolno poslovno sposobnost lahko pridobi tudi mladoletnik, ki je postal roditelj, če so za to pomembni razlogi. O tem odloča sodišče v nepravdnem postopku.

7. Podaljšanje roditeljske pravice

118. člen

- (1) Sodišče lahko izda po predlogu staršev ali centra za socialno delo v nepravdnem postopku odločbo, da se roditeljska pravica podaljša tudi čez otrokovo polnoletnost, če otrok zaradi telesne ali duševne prizadetosti ni sposoben, da sam skrbi zase, za svoje koristi in pravice.
- (2) Če je oseba že polnoletna in predlog staršev za podaljšanje roditeljske pravice ni bil pravočasno vložen, sme sodišče priznati roditeljsko pravico staršem in jo podaljšati čez otrokovo polnoletnost.
- (3) Ko prenehajo razlogi, zaradi katerih je bila podaljšana roditeljska pravica, izda sodišče na predlog centra za socialno delo odločbo o prenehanju roditeljske pravice.
- (4) Odločbe po prejšnjih odstavkih tega člena se zaznamujejo v matični knjigi, če ima tak otrok nepremičnino pa tudi v zemljiški knjigi in v drugih javnih knjigah.

8. Ukrepi centra za socialno delo

119. člen

Center za socialno delo je dolžan storiti potrebne ukrepe, ki jih zahtevata vzgoja in varstvo otroka ali varstvo njegovih premoženjskih ter drugih pravic in koristi.

120. člen

(1) Center za socialno delo sme odvzeti otroka staršem in ga dati v vzgojo in varstvo drugi osebi ali zavodu, če so starši zanemarili otrokovo vzgojo in varstvo ali če je to iz drugih pomembnih razlogov v otrokovo korist.

(2) S tem odvzemom ne prenehajo druge dolžnosti in pravice staršev do otroka.

(3) Center za socialno delo spremlja izvajanje ukrepa iz prvega odstavka tega člena.

121. člen

(1) Center za socialno delo sme sam ali v sporazumu s starši oddati otroka v zavod zaradi njegove osebnostne ali vedenjske motenosti, ki bistveno ogroža njegov zdrav osebni razvoj.

(2) Center za socialno delo odloči o ustavitvi izvrševanja ukrepa iz prejšnjega odstavka takoj, ko prenehajo razlogi, zaradi katerih je bil ukrep izrečen. Ukrep lahko traja največ tri leta.

(3) Na podlagi mnenja zavoda sme center za socialno delo izjemoma podaljšati ukrep iz prvega odstavka tega člena tudi preko roka iz prejšnjega odstavka. Tudi za tak ukrep veljajo omejitve iz prejšnjega odstavka.

(4) Otrok, ki dopolni osemnajst let, sme ostati v zavodu le v primeru, da v to privoli.

122. člen

(1) Center za socialno delo sme od staršev zahtevati, da dajo račun o upravljanju otrokovega premoženja. Od sodišča lahko zahteva, da za varstvo otrokovih premoženjskih koristi dovoli zavarovanje na premoženju staršev.

(2) Za zavarovanje otrokovih premoženjskih koristi lahko sodišče v nepravdnem postopku odloči, da imajo starši glede upravljanja otrokovega premoženja položaj skrbnika.

9. Dolžnost preživljanja

123. člen

(1) Starši so dolžni preživljati svoje otroke do polnoletnosti, tako da v skladu s svojimi sposobnostmi in zmožnostmi zagotovijo življenjske razmere, potrebne za otrokov razvoj.

(2) Če se otrok redno šola, pa tudi če se redno šola vpisan na izredni študij, so ga starši dolžni preživljati tudi po polnoletnosti, vendar največ do dopolnjenega šestindvajsetega leta starosti.

(3) Otroka iz prejšnjih odstavkov, ki je sklenil zakonsko zvezo ali živi v zunajzakonski skupnosti, so starši dolžni preživljati le, če ga ne more preživljati zakonec ali zunajzakonski partner.

124. člen

(1) Polnoletni otrok je dolžan po svojih zmožnostih preživljati svoje starše, če ti nimajo dovolj sredstev za življenje in si jih ne morejo pridobiti.

(2) Polnoletni otrok ni dolžan preživljati tistega od staršev, ki iz neopravičenih razlogov ni izpolnjeval preživninskih obveznosti do njega.

125. člen

Tisti od staršev, ki mu je odvzeta roditeljska pravica, ni oproščen dolžnosti preživljanja otroka.

126. člen

Če je več oseb skupaj dolžnih koga preživljati, se ta dolžnost razdeli mednje po njihovih zmožnostih in tudi glede na to, koliko je bil kdo deležen skrbi in pomoči.

127. člen

(1) Zakonec ali zunajzakonski partner sta dolžna preživljati mladoletnega otroka svojega zakonca ali zunajzakonskega partnerja, ki živi z njima, razen če je otroka sposoben preživljati ta ali drugi od staršev.

(2) Dolžnost zakonca ali zunajzakonskega partnerja iz prejšnjega odstavka preneha s prenehanjem njegove zakonske zveze ali zunajzakonske skupnosti z materjo ali očetom otroka, razen če je zakonska zveza ali zunajzakonska skupnost prenehala zaradi smrti otrokove matere ali očeta. V tem primeru sta preživeli zakonec ali zunajzakonski partner dolžna preživljati otroka svojega umrlega zakonca ali zunajzakonskega partnerja samo, če sta živela z otrokom v času prenehanja zakonske zveze ali zunajzakonske skupnosti.

128. člen

Odpoved pravici do preživnine nima pravnega učinka.

129. člen

Preživnina se določi glede na potrebe upravičenca in materialne ter pridobitne zmožnosti zavezanca.

129a. člen

(1) Pri odmeri preživnine za otroka mora sodišče upoštevati otrokovo korist, tako da je preživnina primerna za zagotavljanje uspešnega telesnega in duševnega razvoja otroka.

(2) Preživnina mora zajemati stroške življenjskih potreb otroka, zlasti stroške bivanja, hrane, oblačil, obutve, varstva, izobraževanja, vzgoje, oddiha, razvedrila in drugih posebnih potreb otroka.

130. člen

Če se starša sporazumeta o preživnini, lahko predlagata, da sodišče v nepravdnem postopku izda o tem sklep. Če sodišče ugotovi, da sporazum ni v skladu s koristjo otrok, predlog zavrne.

130a. člen

O preživnini, ki jo je polnoletni otrok zavezan plačevati staršem, lahko upravičenec in zavezanec skleneta sporazum v obliki izvršljivega notarskega zapisa.

131. člen

Starši preživljajo otroke v okviru svojega gospodinjstva, razen če je to v nasprotju s koristjo otroka.

131a. člen

(1) Razen pri dolžnosti staršev do preživljanja otrok, lahko zavezanec sam izbere ali bo upravičencu plačeval preživnino ali ga bo vzel k sebi v preživljanje ali pa bo poskrbel za njegovo preživljanje na drug način.

(2) Upravičenec lahko iz pomembnih razlogov zahteva, da se mu preživnina določi v denarju.

131b. člen

Preživljanje otrok in zakonca, ki jih je zavezanec dolžan preživljati po tem zakonu, ima prednost pred preživljanjem staršev zavezanca.

131c. člen

Preživnina se določi v mesečnem znesku in za naprej, zahteva pa se lahko od trenutka, ko je bila vložena tožba za preživnino.

132. člen

Sodišče lahko na zahtevo upravičenca ali zavezanca zviša, zniža ali odpravi z izvršilnim naslovom določeno preživnino, če se spremenijo potrebe upravičenca ali zmožnosti zavezanca, na podlagi katerih je bila preživnina določena.

132a. člen

(1) Z izvršilnim naslovom določena preživnina se uskladi enkrat letno z indeksom rasti cen življenjskih potrebščin v Republiki Sloveniji. Uskladitev se opravi v mesecu marcu, pri čemer se upošteva kumulativna rast cen življenjskih potrebščin od meseca, od katerega je bila preživnina nazadnje določena oziroma usklajena. Količnik uskladitve preživnin objavi minister, pristojen za družino, v Uradnem listu Republike Slovenije.

(2) Sodno poravnavo, pravnomočno sodno odločbo oziroma izvršljivi notarski zapis o preživnini je sodišče oziroma notar dolžan poslati pristojnemu centru za socialno delo, če ni bil dogovorjen drugačen način usklajevanja.

(3) Center za socialno delo pisno obvesti upravičenca in zavezanca o vsakokratni uskladitvi in novem znesku preživnine. Obvestilo centra za socialno delo je skupaj s sodno poravnavo, pravnomočno sodno odločbo oziroma z izvršljivim notarskim zapisom izvršilni naslov.

(4) Če se otrok po osemnajstem letu starosti v letu, v katerem se opravlja uskladitev preživnine, redno ne šola, center za socialno delo ni dolžan pisno obvestiti upravičenca in zavezanca o uskladitvi preživnine.

(5) Upravičenec je po osemnajstem letu starosti dolžan centru za socialno delo do konca meseca januarja predložiti potrdilo o šolanju ali ga obvestiti, kje se redno šola.

133. člen

Kdor je imel izdatke zaradi preživljanja kake osebe, sme s tožbo zahtevati povračilo izdatkov od tistega, ki jo je dolžan preživljati, kolikor so bili ti izdatki potrebni.

Četrto del

POSVOJITEV

1. Pogoji za posvojitvev in razmerja, ki nastanejo s posvojitvijo

134. člen

Posvojiti se sme samo mladoletna oseba.

135. člen

Nihče ne more biti posvojen od več oseb, razen če sta posvojitelja zakonca.

136. člen

(1) Posvojiti ni mogoče sorodnika v ravni vrsti in tudi ne brata ali sestre.

(2) Skrbnik ne more posvojiti svojega varovanca, dokler traja med njima skrbniško razmerje.

137. člen

(1) Posvojitelj je lahko le polnoletna oseba, ki je vsaj osemnajst let starejša od posvojenca. V izjemnih primerih sme center za socialno delo, potem ko razišče vse okoliščine primera in se prepriča, da bi bila taka posvojitev v posvojenčevo korist, dovoliti posvojitev tudi posvojitelju, ki ni osemnajst let starejši od posvojenca.

(2) Za posvojitev mladoletne osebe, ki je starejša kot deset let, je potrebno njeno soglasje.

138. člen

Zakonca lahko samo skupaj posvojita otroke, razen če eden od njiju posvoji otroka svojega zakonca.

139. člen

Posvojitelj ne more biti:

- oseba, ki ji je odvzeta roditeljska pravica
- oseba, za katero se utemeljeno domneva, da bi posvojitev izrabila v škodo posvojenca
- oseba, ki ne daje jamstva, da bo izvrševala roditeljsko pravico v otrokovo korist
- oseba, ki ji je odvzeta poslovna sposobnost, ali ki je tako duševno prizadeta ali bolna, da utegne spraviti posvojenčevo zdravje in življenje v nevarnost.

140. člen

(1) Posvojitelj je izjemoma lahko tuj državljan, če center za socialno delo za otroka, ki naj bi bil posvojen, ni mogel najti posvojitelja med državljani Republike Slovenije.

(2) Za posvojitev otroka, ki ga posvoji tuj državljan, morata dati soglasje minister, pristojen za družino in minister, pristojen za upravo. Soglasje ni potrebno v primeru, če je posvojitelj zakonec otrokovega roditelja.

141. člen

(1) V posvojitev se sme dati samo otrok, čigar starši so neznani ali že leto dni neznanega bivališča ali če so privolili pred pristojnim organom, da dajo otroka v posvojitev. Ni potrebna privolitev roditelja, ki mu je bila odvzeta roditeljska pravica, ali ki trajno ni sposoben izraziti svoje volje.

(2) Posvojitev je možna po preteku enega leta od izpolnitve pogoja iz prejšnjega odstavka. Posvojitev je izjemoma možna tudi pred pretekom tega roka, če center za socialno delo ugotovi, da bi bilo to v korist otroka.

(3) V posvojitve se sme dati tudi otrok, ki nima živih staršev.

142. člen

S posvojitvijo nastanejo med posvojenecem in njegovimi potomci ter posvojiteljem in njegovimi sorodniki enaka razmerja kot med sorodniki, če zakon ne določa drugače.

143. člen

Pri posvojitvi prenehajo pravice in dolžnosti posvojenca do njegovih staršev in drugih sorodnikov ter pravice in dolžnosti staršev in sorodnikov do njega.

144. člen

Posvojitev se ne more razvezati.

145. člen

Pri posvojitvi se v rojstno matično knjigo vpišejo posvojitelji kot posvojenčevi starši.

2. Postopek za posvojitev

146. člen

Postopek za posvojitev začne center za socialno delo po uradni dolžnosti ali na predlog bodočega posvojitelja.

147. člen

(1) V postopku za posvojitev se morajo priskrbeti izpiski iz rojstnih matičnih knjig in druge ustrezne listine za posvojitelja in posvojenca ter ugotoviti, da bodočemu posvojitelju ni bila odvzeta roditeljska pravica.

(2) Preden center za socialno delo odloči o posvojitvi, mora zaslišati polnoletne brate in sestre, stare starše oziroma če ti niso živi, strice in tete otroka, čigar starši so neznanega bivališča ali niso več živi.

148. člen

Da se ugotovi, ali se bosta posvojenec in posvojitelj lahko vživela v novi položaj in ali bo posvojitev za posvojenca koristna; center za socialno delo lahko odloči, da bodoči posvojenec preživi v družini posvojitelja določen čas pred odločitvijo o posvojitvi.

149. člen

Če center za socialno delo iz vsebine predloženih listin ali poizvedb o posvojitelju, ki jih opravi pred odločitvijo o posvojitvi, ali na podlagi spoznanj iz časa, ki ga je otrok preživel pri bodočem posvojitelju pred odločitvijo o posvojitvi, ugotovi, da niso

izpolnjeni predpisani pogoji za posvojitve ali da posvojitve ne bi bila v korist posvojenca, z odločbo zavrne predlog oziroma ustavi postopek za posvojitve.

150. člen

(1) Če center za socialno delo ugotovi, da so izpolnjeni s tem zakonom določeni pogoji za posvojitve in da je posvojitve posvojenca v korist, izda odločbo o posvojitvi.

(2) V odločbi o posvojitvi se vpiše ime in priimek posvojenca, ki mu ga je določil posvojitelj.

151. člen

Pravnomočno odločbo o posvojitvi pošlje center za socialno delo pristojnemu matičarju, da jo vpiše v matično knjigo.

3. Neveljavnost posvojitve

152. člen

Posvojitve je neveljavna, če niso bili izpolnjeni pogoji, določeni v 134., 135., 136., 137., 139., 140. in 141. členu tega zakona.

153. člen

Center za socialno delo po uradni dolžnosti ali na zahtevo posvojenca, njegovih staršev ali posvojitelja uvede postopek za razveljavitev odločbe o posvojitvi.

Peti del

REJNIŠTVO

1. Namen rejništva

154. člen

Namen rejništva je, da se otrokom pri osebah, ki niso njihovi starši, omogoči zdrava rast, izobraževanje, skladen osebnostni razvoj in usposobitev za samostojno življenje ter delo.

155. člen

Pod varstvom in nadzorstvom so otroci, ki jih odda v rejništvo center za socialno delo, pa tudi otroci, ki jih starši sami oddajo v rejništvo.

156. člen

Z oddajo otroka v rejništvo ne prenehajo pravice in dolžnosti staršev ali skrbnika, ki jih imajo po tem zakonu.

2. Rejništvo po odločbi centra za socialno delo

157. člen

(1) Center za socialno delo odda v rejništvo otroka, ki nima svoje družine, otroka, ki iz različnih vzrokov ne more živeti pri starših ali otroka, katerega telesni in duševni razvoj je ogrožen v okolju, v katerem živi.

(2) Ne glede na določbe prejšnjega odstavka lahko center za socialno delo odda v rejništvo otroka, ki mu je potrebno usposabljanje v skladu s posebnimi predpisi (otroci z motnjami v telesnem in duševnem razvoju).

158. člen

(1) Center za socialno delo odda otroka v rejništvo s privoljenjem staršev oziroma roditelja, pri katerem otrok živi.

(2) Privoljenje staršev ni potrebno, če je bil otrok staršem odvzet.

159. člen

Če je treba oddati v rejništvo več otrok, ki so bratje in sestre, se oddajo praviloma vsi v isto družino.

160. člen

(1) O oddaji otroka v rejništvo izda center za socialno delo odločbo.

Razveljavitev (Uradni list RS, št. 110-5388/2002)

(glej opombo (11))

((2) Po pravnomočnosti odločbe iz prejšnjega odstavka sklene center za socialno delo z rejnikom rejniško pogodbo.

(3) Pogodba se sklene pismeno.

(4) V pogodbi se določijo zlasti: pravice in dolžnosti rejnika ter višina in način plačevanja rejnine.)

161. člen

Po oddaji v rejništvo si mora center za socialno delo prizadevati, da se odpravijo vzroki, zaradi katerih je bil otrok oddan v rejništvo.

3. Rejnik

162. člen

Razveljavitev (Uradni list RS, št. 110-5388/2002)

(glej opombo (11))

(Rejnik ne more biti:

- oseba, ki ji je odvzeta roditeljska pravica ali, ki sicer po zakonu ne bi mogla biti skrbnik
- oseba, ki živi skupaj z zakoncem, ki mu je odvzeta roditeljska pravica oziroma, ki po zakonu ne bi mogel biti skrbnik
- oseba, pri kateri bi bil ogrožen telesni ali duševni razvoj rejenca ali bi bilo ovirano njegovo izobraževanje.)

163. člen

Razveljavitev (Uradni list RS, št. 110-5388/2002)

(glej opombo (11))

((1) Rejnik mora biti najmanj osemnajst let starejši od otroka, ki ga sprejme v rejništvo.

(2) Rejnik, ki sprejme v rejništvo otroka, ob sklenitvi rejniške pogodbe ne sme biti star več kot šestdeset let.

(3) V izjemnih primerih sme center za socialno delo, potem ko razišče vse okoliščine primera in se prepriča, da bi bilo rejništvo v rejenčevo korist, skleniti rejniško pogodbo z rejnikom, ki ni osemnajst let starejši od rejenca oziroma je star več kot šestdeset let.)

164. člen

Razveljavitev (Uradni list RS, št. 110-5388/2002)

(glej opombo (11))

((1) Dolžnost rejnika, ki sprejme v rejništvo otroka, je zlasti:

- rejenca pravilno negovati, vzgajati in mu dajati primerno nastanitev, prehrano, obleko in obutev ter šolske in osebne potrebščine
- skrbeti za čustveno prilagoditev rejenca v rejnikovem domu in za ustrezno ravnanje vseh članov rejnikovega doma z rejencem
- skrbeti za zdravje rejenca
- skrbeti, da rejenec redno obiskuje šolo ter da vestno in čimbolj uspešno izpolnjuje svoje šolske obveznosti
- skrbeti za rejenčev pravilen odnos do učenja in dela ter za privzgojitev delovnih navad
- skrbeti za vključitev rejenca v poklicno usposabljanje ali v ustrezno zaposlitev.

(2) Pri izvrševanju svojih dolžnosti mora rejnik sodelovati zlasti s šolo in zdravstveno službo.)

165. člen

Razveljavitev (Uradni list RS, št. 110-5388/2002)

(glej opombo (11))

(Rejnik mora vsa pomembnejša vprašanja glede rejenčeve oskrbe in vzgoje urejati sporazumno s starši oziroma skrbnikom in s centrom za socialno delo.)

166. člen

Razveljavitev (Uradni list RS, št. 110-5388/2002)

(glej opombo (11))

(Rejnik je dolžan obveščati center za socialno delo o vseh okoliščinah, ki so pomembne za otrokov razvoj, zlasti o njegovem zdravju, čustvenem življenju, vzgoji, izobraževanju in poklicnem usposabljanju.)

167. člen

(1) Center za socialno delo spremlja razvoj otrok v rejništvu in nadzoruje vzgojo in izobraževanje rejencev ter izpolnjevanje drugih obveznosti iz rejniške pogodbe.

(2) Center za socialno delo po potrebi ukrepa, da se v vseh primerih in na najboljši način uresničuje namen rejništva.

168. člen

Razveljavitev (Uradni list RS, št. 110-5388/2002)

(glej opombo (11))

(Rejnik je dolžan upoštevati navodila centra za socialno delo ter omogočiti izvrševanje nadzorstva nad svojim delom.)

169. člen

Razveljavitev (Uradni list RS, št. 110-5388/2002)

(glej opombo (11))

(Rejnik je dolžan dovoliti rejenčevim staršem obiske pri otroku ter omogočiti in pospeševati stike med rejencem in starši razen v primeru, če so staršem stiki prepovedani.)

4. Prenehanje rejništva

170. člen

(1) Rejništvo preneha:

- s polnoletnostjo otroka oziroma že prej, če je rejenec usposobljen za samostojno življenje
- če prenehajo razlogi, zaradi katerih je bila potrebna oddaja otroka v rejništvo.

Razveljavitev (Uradni list RS, št. 110-5388/2002)

(glej opombo (11))

((2) Rejništvo ne preneha, če je otrok dopolnil osemnajst let starosti in zaradi motenj v telesnem in duševnem razvoju ni sposoben za samostojno življenje in delo.)

171. člen

Razveljavitev (Uradni list RS, št. 110-5388/2002)

(glej opombo (11))

(Rejniška pogodba preneha:

- če je prenehalo rejništvo
- s potekom časa, če je sklenjena za določen čas, razen če se podaljša
- z odpovedjo
- z razvezo
- s smrtjo rejnika ali rejenca.)

172. člen

Razveljavitev (Uradni list RS, št. 110-5388/2002)

(glej opombo (11))

((1) Rejniška pogodba se lahko odpove z odpovednim rokom treh mesecev, če ni v pogodbi določen daljši odpovedni rok.

(2) Odpoved mora biti pismena ali dana ustno na zapisnik.)

173. člen

Razveljavitev (Uradni list RS, št. 110-5388/2002)

(glej opombo (11))

(Center za socialno delo z odločbo razveže rejniško pogodbo, če v rejniški družini nastopi kateri izmed primerov iz 162. člena tega zakona.)

174. člen

Razveljavitev (Uradni list RS, št. 110-5388/2002)

(glej opombo (11))

(Center za socialno delo lahko razveže rejniško pogodbo, če rejniška družina ne izpolnjuje v redu svojih dolžnosti do otroka ali če zahteva razvezo rejnik in se ugotovi, da ima za to pomembne razloge.)

175. člen

Če se rejniška pogodba odpove ali razveže, ukrene center za socialno delo, kar je potrebno za nadaljnje varstvo otroka.

5. Oddaja otroka v rejništvo po starših

176. člen

(1) Starši, ki sami oddajo otroka v rejništvo in oseba, ki otroka sprejme, morajo najpozneje v enem mesecu obvestiti o tem center za socialno delo.

(2) Center za socialno delo, ki ugotovi primere takega rejništva na svojem območju, je dolžan obvestiti o tem pristojni center za socialno delo.

177. člen

Če je pri osebi, kateri so starši sami oddali otroka v rejništvo, ogrožen telesni in duševni razvoj otroka ali če je mogoče utemeljeno sklepati, da v danem okolju ne bo dosežen namen rejništva, ukrene center za socialno delo, kar je potrebno za otrokovo korist.

Šesti del

SKRBNIŠTVO

1. Namen skrbništva

178. člen

(1) Namen skrbništva nad mladoletnimi osebami je, da se s skrbjo, vzgojo in izobrazbo vsestransko razvije osebnost mladoletnih varovancev in da se varovanci usposobijo za samostojno življenje in delo.

(2) Namen skrbništva nad drugimi osebami je varstvo njihove osebnosti, ki se uresničuje predvsem z oskrbo, zdravljenjem in usposabljanjem za samostojno življenje.

(3) Skrbništvo ima tudi namen, da se zavarujejo premoženjske in druge pravice in koristi oseb, ki so pod skrbništvom.

2. Skrbnik

179. člen

Osebi pod skrbništvom postavi center za socialno delo skrbnika. Dolžnost skrbnika je prostovoljna in častna.

180. člen

Za skrbnika se postavi oseba, ki ima osebne lastnosti in sposobnosti, potrebne za opravljanje dolžnosti skrbnika in ki privoli, da bo skrbnik.

181. člen

Skrbnik ne more biti:

- oseba, ki ji je odvzeta roditeljska pravica
- oseba, ki nima poslovne sposobnosti
- oseba, katere koristi so v navzkrižju s koristmi varovanca
- oseba, od katere glede na njene osebne lastnosti ali razmerja z varovancem ali njegovimi starši ni mogoče pričakovati, da bo pravilno opravljala skrbniške dolžnosti.

182. člen

(1) Če je mogoče, in če to ni v nasprotju s koristmi varovanca, se imenuje za skrbnika njegov sorodnik.

(2) Skrbništvo se lahko poveri tudi ustrezni pravni osebi, ki imenuje osebo, odgovorno za izvajanje skrbništva.

183. člen

Pri imenovanju skrbnika upošteva center za socialno delo želje varovanca, če jih je zmožen izraziti, ter želje njegovih bližnjih sorodnikov, če je to v korist varovanca.

184. člen

Osebi pod skrbništvom, ki je v varstvu in oskrbi v vzgojnem, socialnem, zdravstvenem ali drugem zavodu, postavi center za socialno delo skrbnika za opravljanje tistih skrbniških nalog, ki jih ta zavod ne opravlja v okviru svoje redne dejavnosti.

185. člen

(1) Center za socialno delo lahko odloči, da osebi pod skrbništvom ne bo postavil skrbnika, ampak bo sam opravljal to dolžnost.

(2) Center za socialno delo lahko z odločbo omeji skrbnikove pravice in odloči, da bo posamezne skrbnikove naloge sam opravljal.

(3) Če center za socialno delo sam opravlja dolžnost skrbnika ali določene skrbnikove naloge, lahko zaupa posamezne naloge drugim strokovnim osebam, da jih opravljajo v njegovem imenu in pod njegovim nadzorstvom.

186. člen

Center za socialno delo imenuje skrbnika z odločbo, v kateri določi njegove dolžnosti ter obseg njegovih pooblastil.

187. člen

Skrbnik je dolžan vestno skrbeti za osebnost, pravice in koristi varovanca in skrbno upravljati njegovo premoženje.

188. člen

Skrbnik je dolžan s pomočjo centra za socialno delo ukreniti vse potrebno, da se preskrbijo sredstva, ki so potrebna za izvajanje določenih skrbstvenih ukrepov.

189. člen

(1) Če ima varovanec premoženje, odredi center za socialno delo naj se premoženje popiše, oceni in izroči skrbniku v upravo.

(2) Podrobnejše predpise za popis in ocenitev premoženja oseb pod skrbništvom izda minister, pristojen za družino.

(3) Skrbnik ne sme brez poprejšnje odobritve centra za socialno delo storiti ničesar, kar bi presegalo okvire rednega poslovanja ali upravljanja varovančevega premoženja.

190. člen

(1) Skrbnik samostojno opravlja v varovančevem imenu in na njegov račun, kar spada v redno poslovanje in upravljanje varovančevega premoženja.

(2) Pri vsakem važnejšem opravilu se skrbnik posvetuje z varovancem, če je to mogoče in če je ta zmožen razumeti, za kaj gre.

191. člen

Samo z odobritvijo centra za socialno delo sme skrbnik:

- odtujiti ali obremeniti varovančeve nepremičnine
- odtujiti iz varovančevega premoženja premožnosti večje vrednosti ali razpolagati s premoženjskimi pravicami večje vrednosti
- odpovedati se dediščini ali volilu oziroma odkloniti darilo
- storiti druge ukrepe, za katere tako določa zakon.

192. člen

(1) Skrbnik zastopa varovanca.

(2) Center za socialno delo zastopa varovanca, če sam opravlja dolžnosti skrbnika ali če je omejil skrbnikove pravice in odločil, da bo sam zastopal varovanca.

193. člen

Skrbnik sme skleniti pravni posel z varovancem, za katerega skrbi, le tedaj, če center za socialno delo spozna, da je to varovancu v korist in ta posel vnaprej odobri.

194. člen

(1) Skrbnik mora centru za socialno delo poročati in mu dati račun o svojem delu vsako leto kot tudi kadar center za socialno delo to zahteva.

(2) Iz skrbnikovega poročila mora biti razvidna njegova skrb za osebo varovanca, zlasti kar zadeva njegovo zdravje, vzgojo in izobraževanje ter njegova skrb za vse drugo, kar je za varovanca potrebno.

(3) Poročilo mora vsebovati tudi podatke o upravljanju varovančevega premoženja ter razpolaganju z njim, o varovančevih dohodkih in izdatkih in končno stanje njegovega premoženja.

(4) Podrobnejše predpise o sestavi in vsebini skrbniških poročil izda minister, pristojen za družino.

195. člen

Center za socialno delo mora vestno pregledati skrbnikovo poročilo in po potrebi ukreniti vse potrebno, da se zavarujejo varovančeve koristi.

196. člen

Skrbnik ima pravico do povračila upravičenih stroškov, ki jih je imel pri opravljanju svojih skrbniških dolžnosti, center za socialno delo lahko določi skrbniku za njegovo delo tudi ustrezno nagrado.

197. člen

Skrbnik je dolžan povrniti varovancu škodo, ki mu jo prizadene z nepravilnim ali malomarnim opravljanjem ali s samovoljno opustitvijo dolžnosti skrbnika.

198. člen

Center za socialno delo razreši skrbnika, če ugotovi, da je pri opravljanju skrbniških dolžnosti malomaren, da zlorablja svoje pravice ali da s svojim delom ogroža varovančeve koristi, ali če ugotovi, da bi bilo za varovanca koristneje, če bi imel drugega skrbnika.

199. člen

Center za socialno delo razreši skrbnika, če ta to zahteva. To mora storiti v treh mesecih od dneva, ko skrbnik zahteva razrešitev.

200. člen

(1) Zoper delo skrbnika in centra za socialno delo na področju skrbništva lahko ugovarjajo varovanec, ki je zmožen to storiti, njegovi sorodniki, pristojni organi in strokovne institucije.

(2) Ugovore zoper delo skrbnika rešuje pristojni center za socialno delo, ugovore zoper delo centra za socialno delo pa ministrstvo, pristojno za družino.

(3) Organ, ki rešuje ugovore iz prejšnjega odstavka, preizkusi njihovo utemeljenost, določi kaj naj se ukrene ter o tem obvesti tistega, ki je ugovarjal.

3. Skrbništvo nad mladoletnimi

201. člen

Mladoletnika, ki nima staršev ali za katere starši ne skrbijo, postavi center za socialno delo pod skrbništvo.

202. člen

Skrbnik mladoletnika je dolžan skrbeti enako kot starši za mladoletnika.

203. člen

(1) Mladoletnik pod skrbništvom, ki dopolni petnajst let, lahko sam sklepa svoje pravne posle, vendar pa je za veljavnost teh poslov potrebna odobritev njegovega skrbnika, za tiste posle, ki jih tudi skrbnik ne sme sam opravljati, pa odobritev centra za socialno delo.

(2) Mladoletnik pod skrbništvom, ki dopolni petnajst let, lahko razpolaga s svojim osebnim dohodkom, pri tem pa je dolžan prispevati za svoje preživljanje in izobraževanje.

204. člen

Skrbnik sme samo z odobritvijo centra za socialno delo:

- oddati mladoletnika v vzgojni zavod ali ga izročiti komu drugemu v vzgajanje, nego in oskrbo
- vzeti mladoletnika iz šole ali spremeniti vrsto izobraževanja
- odločati o izbiri poklica za mladoletnika ali opravljanju njegovega poklica
- storiti druge pomembnejše ukrepe glede mladoletnika, ki jih določa zakon.

205. člen

Skrbništvo nad mladoletnikom preneha, ko postane mladoletnik polnoleten, ko sklene zakonsko zvezo, ali ko ga kdo posvoji, ali če je postal roditelj in mu je z odločbo sodišča priznana popolna poslovna sposobnost.

4. Skrbništvo za osebe, ki jim je odvzeta poslovna sposobnost

206. člen

(1) Center za socialno delo postavi pod skrbništvo osebe, ki jim je po odločbi sodišča odvzeta poslovna sposobnost.

(2) Sodišče mora takoj poslati centru za socialno delo pravnomočno odločbo, s katero je nekomu odvzeta poslovna sposobnost.

207. člen

Skrbnik osebe, ki ji je odvzeta poslovna sposobnost, mora zlasti skrbeti za njeno osebnost, upoštevati pri tem vzroke, zaradi katerih je bila tej osebi odvzeta poslovna sposobnost in si prizadevati, da se ti vzroki odpravijo in da se varovanec usposobi za samostojno življenje in delo.

208. člen

(1) Skrbnik osebe, ki ji je popolnoma odvzeta poslovna sposobnost, ima pravice in dolžnosti skrbnika mladoletnika, ki še ni star petnajst let.

(2) Skrbnik osebe, ki ji je delno odvzeta poslovna sposobnost, ima pravice in dolžnosti skrbnika mladoletnika, ki je že star petnajst let, center za socialno delo pa lahko po potrebi določi, katere posle sme oseba, ki ji je bila delno odvzeta poslovna sposobnost, opravljati samostojno in brez odobritve.

209. člen

(1) Sodišče, pri katerem se je začel postopek, da se nekomu odvzame poslovna sposobnost, mora to takoj sporočiti centru za socialno delo. Center za socialno delo postavi osebi, zoper katero se je začel postopek, po potrebi začasnega skrbnika. Za to skrbništvo se uporabljajo določbe o skrbništvu nad mladoletniki, ki so že stari petnajst let, center za socialno delo pa sme po potrebi uporabiti zanj določbe o skrbništvu nad mladoletniki, ki še niso stari petnajst let.

(2) Dolžnost začasnega skrbnika preneha, ko se postavi stalni skrbnik ali ko postane pravnomočna odločba sodišča, da ni podlage za odvzem poslovne sposobnosti.

210. člen

Skrbništvo nad osebo, ki ji je odvzeta poslovna sposobnost, preneha, če ji sodišče z odločbo vrne poslovno sposobnost.

5. Skrbništvo za posebne primere

211. člen

Center za socialno delo postavi skrbnika za posebni primer ali skrbnika za določeno vrsto opravil odsotni osebi, katere prebivališče ni znano, pa tudi nima zastopnika, neznanemu lastniku premoženja, kadar je potrebno, da nekdo za to premoženje skrbi, pa tudi v drugih primerih, kadar je to potrebno za varstvo pravic in koristi posameznika.

212. člen

V primerih iz prejšnjega člena tega zakona sme postaviti skrbnika, ob pogojih, ki jih določa zakon, tudi organ, pred katerim teče postopek. Ta organ pa mora o tem takoj obvestiti center za socialno delo. Center za socialno delo ima nasproti takemu skrbniku iste pravice kot nasproti skrbniku, ki ga je sam postavil.

213. člen

(1) Poseben skrbnik se postavi mladoletniku, nad katerim izvršujejo starši roditeljske pravice, v primeru spora med njim in starši, za sklenitev posameznih pravnih opravil med njimi, ter v drugih primerih, če so njihove koristi v navzkrižju.

(2) Varovancu se postavi poseben skrbnik v primeru spora med njim in skrbnikom, za sklenitev pravnih opravil med njima, kot tudi v primerih, ko so njune koristi v navzkrižju.

(3) Če se med mladoletniki, nad katerimi ima ista oseba roditeljske pravice, ali med osebami, ki imajo istega skrbnika, vodi spor ali sklene pravno opravilo, v katerem so si koristi mladoletnikov oziroma varovancev v navzkrižju, se vsakemu izmed njih postavi poseben skrbnik za vodenje spora ali za sklenitev opravila.

(4) Kadar starši, posvojitelji, skrbniki ali državni ali drugi organi pri opravljanju dolžnosti zvedo za kakšen primer iz tega člena, morajo to sporočiti centru za socialno delo.

214. člen

Če ni v mednarodni pogodbi drugače določeno, ukrene v neodložljivih primerih center za socialno delo po določbah tega zakona, kar je potrebno za varstvo

osebnosti, pravic in koristi tujega državljana, dokler organ njegove države ne ukrene, kar je treba.

215. člen

Pri postavitvi skrbnika za poseben primer določi center za socialno delo obseg skrbnikovih dolžnosti in pravic, upoštevajoč okoliščine vsakega posameznega primera.

6. Postopek

216. člen

(1) Kadar center za socialno delo zve, da je nekoga treba postaviti pod skrbništvo, ukrene takoj vse potrebno za varstvo njegove osebnosti ter njegovih pravic in koristi ter začne postopek za postavitvev pod skrbništvo.

(2) Postopek za postavitvev pod skrbništvo in za postavitvev skrbnika je nujen.

217. člen

O tem, da je treba nekoga postaviti pod skrbništvo ali da mu je potrebna kakšna oblika varstva, ki jo daje center za socialno delo, so dolžni center za socialno delo obvestiti:

- matičar, upravni in drugi organi, kadar pri opravljanju dolžnosti zvedo za tak primer
- najbližji sorodniki, člani gospodinjstva in sosedje
- organizacije združenega dela, krajevne skupnosti in druge organizacije ter skupnosti.

218. člen

Pri odločanju o obliki varstva, ki naj se da varovancu, mora center za socialno delo upoštevati predvsem potrebe in koristi varovanca.

219. člen

(1) Pri odločanju o postavitvi pod skrbništvo, pri imenovanju ali razrešitvi skrbnika, pri odločanju o obsegu skrbnikovih pravic in dolžnosti ter o pravicah in koristih varovanca, postopa center za socialno delo po predpisih, ki veljajo za splošni upravni postopek, če ni v tem zakonu drugače določeno.

(2) V drugih primerih ravna center za socialno delo na najsmotrnejši način v skladu s svojo vlogo in s pravili stroke.

220. člen

Center za socialno delo sme spreminjati svoje prejšnje odločitve glede skrbništva, če je to varovancu v korist in če s tem niso prizadete pravice drugih.

221. člen

Postavitev pod skrbništvo in prenehanje skrbništva pri mladoletnih osebah in osebah, ki jim je odvzeta poslovna sposobnost, se vpiše v rojstno matično knjigo.

222. člen

Če ima varovanec nepremičnine, se postavitev pod skrbništvo in prenehanje skrbništva zaznamuje v zemljiški knjigi.

223. člen

Izdatki za izvajanje skrbstvenih ukrepov v korist varovanca se krijejo:

- iz varovančevih dohodkov
- iz sredstev, dobljenih od oseb, ki so dolžne varovanca preživljati
- iz varovančevega premoženja
- iz proračuna Republike Slovenije.

Sedmi del

PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

1. Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Uradni list SRS, št. 15/76) vsebuje naslednje prehodne in končne določbe:

224. člen

Zakonske zveze, sklenjene, preden je začel veljati ta zakon, so veljavne, če so bile sklenjene v skladu s predpisi, ki so tedaj veljali.

225. člen

Določbe tega zakona o osebnih pravicah in dolžnostih zakoncev, o njihovih premoženjskih razmerjih in o prenehanju zakonske zveze veljajo od uveljavitve tega zakona tudi za prej sklenjene zakonske zveze ter za spore med zakonci, ki so v postopku.

226. člen

Določbe tega zakona o razmerjih med starši in otroci, o posvojitvi, o rejništvu in o skrbništvu se uporabljajo tudi za primere, o katerih do uveljavitve tega zakona še ni bila izdana pravnomočna odločba.

227. člen

(1) Za posvojitve, sklenjene po dosedanjih predpisih, se uporabljajo dosedanji predpisi.

(2) Posvojitve, sklenjene po dosedanjih predpisih, se lahko spremenene v posvojitve po tem zakonu, če so izpolnjeni pogoji iz tega zakona.

228. člen

Občinske skupnosti socialnega skrbstva morajo v treh letih po uveljavitvi tega zakona ustanoviti zakonske svetovalnice.

229. člen

Določbi drugega odstavka 15. člena in prvega odstavka 26. člena tega zakona o predložitvi potrdila o obisku zakonske svetovalnice se začneta uporabljati 1. januarja 1980.

230. člen

Določbe 68. do 71. člena tega zakona se začnejo uporabljati 1. januarja 1980.

231. člen

Odločbo o višini prispevka za preživljanje pošlje sodišče pristojnemu organu občinske skupnosti socialnega skrbstva v skladu s prvim odstavkom 132. člena tega zakona za vse prežिवninske zadeve, nastale do uveljavitve tega zakona.

232. člen

(1) Z dnem, ko začne veljati ta zakon, se v SR Sloveniji prenehajo uporabljati:

- temeljni zakon o zakonski zvezi (Uradni list SFRJ, št. 28/65), razen določbe 26. člena
- temeljni zakon o razmerju med starši in otroci (Uradni list FLRJ, št. 104/47, 11/51, 53/56, 4/57 in Uradni list SFRJ, št. 10/65)
- temeljni zakon o posvojitvi (Uradni list FLRJ, št. 30/47, 24/52 in Uradni list SFRJ, št. 10/65), razen v primerih iz prvega odstavka 229. člena tega zakona
- temeljni zakon o skrbništvu (Uradni list SFRJ, št. 16/65), razen določbe 29. člena
- določbe šestindvajsetega poglavja zakona o pravdnem postopku (Uradni list FLRJ, št. 4/57, 52/61 in Uradni list SFRJ, št. 12/65, 1/71, 23/72 in 6/74), razen določb, ki se nanašajo na narok za poskus sprave, ki se bodo uporabljale do 1. januarja 1980.

(2) Z dnem, ko začne veljati ta zakon, prenehata veljati:

- zakon o rejništvu (Uradni list LRS, št. 34/60)
- zakon o premoženjskih razmerjih med zakonci (Uradni list LRS, št. 20/50).

233. člen

Ta zakon začne veljati 1. januarja 1977.

(Objavljeno 4. 6. 1976)

(1) Zakon o nepravdnem postopku (Uradni list SRS, št. 30-1481/1986), objavljen 28. 7. 1986, ki velja od 1. 10. 1986, določa tudi:

"179. člen

Z dnem, ko začne veljati ta zakon, prenehajo veljati:

(druga alineja)

- drugi stavek tretjega odstavka 117. člena zakona o zakonski zvezi in družinskih prejemkih (Uradni list SRS, št. 15/76)"

(2) Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Uradni list SRS, št. 1-1/1989), objavljen 13. 1. 1989, ki velja od 21. 1. 1989, določa tudi:

"34. člen

Republiški komite za zdravstveno in socialno varstvo izda izvršilne predpise iz 12., 28. in 29. člena v šestih mesecih po uveljavitvi tega zakona.

Do izdaje izvršilnega predpisa iz 12. člena tega zakona se glede postopka uporabljajo določbe samoupravnih splošnih aktov občinskih skupnosti socialnega skrbstva.

35. člen

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije je pooblaščen, da določi prečiščeno besedilo zakona."

(3) Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih – prečiščeno besedilo (Uradni list SRS, št. 14-634/1989), objavljen 17. 4. 1989, velja od 17. 4. 1989

(4) Zakon o notariatu (Uradni list RS, št. 13-512/1994), objavljen 10. 3. 1994, ki velja od 9. 4. 1994, določa tudi:

"129. člen

(drugi odstavek)

1. januarja 1995 prenehajo veljati:

(druga alineja)

- drugi stavek drugega odstavka 58. člena in drugi odstavek 62. člena zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Uradni list SRS, št. 15/76 in 1/89);"

(5) Zakon o spremembah zakona o notariatu (Uradni list RS, št. 82-2977/1994), objavljen 30. 12. 1994, ki velja od 31. 12. 1994, določa tudi:

"2. člen

129. člen se spremeni tako, da se glasi:

1. junija 1995 prenehajo veljati:

(druga alineja)

- drugi stavek drugega odstavka 58. člena in drugi odstavek 62. člena zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Uradni list SRS, št. 15/76 in 1/89);"

(6) Zakon o prevzemu državnih funkcij, ki so jih do 31. 12. 1994 opravljali organi občin (Uradni list RS, št. 29-1356/1995), objavljen 30. 5. 1995, ki velja od 1. 6. 1995, določa tudi:

"3. člen

Upravne enote opravljajo upravne naloge, ki so določene kot pristojnosti občinskih organov v naslednjih zakonih:

I. Na delovnem področju Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve:

1. zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Uradni list SRS, št. 15/76 in 1/89);"

(7) Zakon o pravnem postopku (ZPP) (Uradni list RS, št. 26-1210/1999), objavljen 15. 4. 1999, ki velja od 14. 7. 1999, določa tudi:

"501. člen

Z dnem, ko začne veljati ta zakon, prenehajo veljati določbe 66., 67., 69. in 72. do 77. člena, četrtega odstavka 78. člena, ter 100. in 101. člena zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Uradni list SRS, št. 15/76, 1/89, 14/89), določbi 38. in 39. člena zakona o samoupravnih sodiščih (Uradni list SRS, št. 10/77, 23/81 in 4/82) in točki 1, 2/II 99. člena ter točke 1, 2, 3/II 101. člena zakona o sodiščih (Uradni list RS, št. 19/94, 45/95).

Z dnem, ko začne veljati ta zakon, se v Republiki Sloveniji preneha uporabljati zakon o pravnem postopku (Uradni list SFRJ, št. 4/77, 36/77 - popr., 36/80, 69/82, 58/84, 74/87, 14/88 -popr., 57/89, 20/90 in 27/90).

503. člen

Ta zakon začne veljati devetdeseti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije."

(8) Odločba ustavnega sodišča, št. U-I-273/98 z dne 1. 7. 1999, o ugotovitvi, da ni v skladu z ustavo, da je za odločanje o varstvu in vzgoji otrok v 105. členu zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih določena pristojnost centra za socialno delo, v 78. členu istega zakona pa pristojnost sodišč (Uradni list RS, št. 60-2905/1999), objavljena 29. 7. 1999, ki velja od 30. 7. 1999, določa:

"1. Ni v skladu z ustavo, da je za odločanje o varstvu in vzgoji otrok v 105. členu zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Uradni list SRS, št. 14/89 - p. b.) določena pristojnost centra za socialno delo, v 78. členu istega zakona pa pristojnost sodišča.

2. Člen 88 zakona o socialnem varstvu (Uradni list RS, št. 54/92 in 42/94 - odl. US) v delu, v katerem se nanaša na pristojnost iz drugega odstavka 105. člena zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih, ni v neskladju z ustavo.

3. Državni zbor mora neskladnost iz 1. točke izreka odpraviti v roku enega leta od objave te odločbe v Uradnem listu Republike Slovenije."

(9) Zakon o zdravljenju neplodnosti in postopkih oploditve z biomedicinsko pomočjo (ZZNPOB) (Uradni list RS, št. 70-3307/2000), objavljen 8. 8. 2000, ki velja od 7. 9. 2000, določa tudi:

"47. člen

Z dnem, ko začne veljati ta zakon, prenehajo veljati:

...

- določba 93. člena zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Uradni list SRS, št. 14/89 in Uradni list RS, št. 60/99 - odločba US)."

(10) Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (ZZZDR-B) (Uradni list RS, št. 64-3470/2001), objavljen 3. 8. 2001, ki velja od 18. 8. 2001, določa tudi:

"5. člen

Izvršilni predpis iz drugega odstavka 3. člena tega zakona se izda v šestih mesecih od uveljavitve tega zakona.

Upravne enote po predhodnem soglasju ministra, pristojnega za upravo, določijo uradne prostore, v katerih se sklepajo zakonske zveze, v treh mesecih od uveljavitve izvršilnega predpisa iz drugega odstavka 3. člena tega zakona.

Upravne enote pošljejo seznam oseb, ki jih je pooblastil načelnik upravne enote za sklepanje zakonske zveze, ministrstvu, pristojnem za upravo, v treh mesecih od uveljavitve tega zakona.

6. člen

Ne glede na določbo drugega odstavka prejšnjega člena se uradni prostori, ki so bili z določbo 103. člena zakona o upravi (Uradni list RS, št. 67/94, 20/95 - odločba US, 29/95-ZPDF in 80/99-ZUP) prepuščeni v uporabo upravnim enotam in v katerih so se do sedaj sklepale zakonske zveze, uporabljajo v te namene še naprej tudi po uveljavitvi tega zakona.

Pooblastilo za sklepanje zakonske zveze, ki je bilo pooblaščenemu osebi izdano do uveljavitve tega zakona, se šteje kot veljavno pooblastilo tudi po uveljavitvi tega zakona.

7. člen

Zadeve iz drugega odstavka 105. člena zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih, v katerih do dneva uveljavitve tega zakona na prvi stopnji še ni bila izdana odločba, se končajo pred sodišči po določbah zakona o pravdnem postopku (Uradni list RS, št. 26/99).

Centri za socialno delo zadeve iz prejšnjega odstavka po uradni dolžnosti odstopijo pristojnim sodiščem najkasneje v enem mesecu od uveljavitve tega zakona. O odstopu zadev se sestavi zapisnik, ki ga podpišeta direktor centra za socialno delo in predsednik pristojnega sodišča. Sodišče rešuje te zadeve prednostno.

V zadevah iz prvega odstavka tega člena se zahteva za uvedbo postopka pred centrom za socialne zadeve šteje za tožbo. Sodna taksa za tožbo in za odgovor na tožbo se ne plača.

Če je bila v zadevah iz drugega odstavka 105. člena zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih do dneva uveljavitve tega zakona na prvi stopnji izdana odločba, se postopek nadaljuje po dosedanjem zakonu.

Če bo po uveljavitvi tega zakona odpravljena ali razveljavljena odločba prve stopnje iz prejšnjega odstavka, se postopek nadaljuje po tem zakonu."

(11) Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti (ZIRD) (Uradni list RS, št. 110-5388/2002), objavljen 18. 12. 2002, ki velja od 2. 1. 2003, določa tudi:

"76. člen

Z dnem uveljavitve tega zakona preneha veljati drugi, tretji in četrti odstavek 160. člena, 162., 163., 164., 165., 166., 168., 169. člen, drugi odstavek 170. člena, 171., 172., 173. in 174. člen zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Uradni list SRS, št. 14/89 - prečiščeno besedilo, Uradni list RS, št. 64/2001) in zadnja alineja 98. člena zakona o socialnem varstvu (Uradni list RS, št. 54/92, 42/94 - odločba US, 1/99, 41/99, 36/2000, 54/2000 in 26/2001)."

(12) Odločba ustavnega sodišča, št. U-I-312/00-40, z dne 23. 4. 2003, o ugotovitvi skladnosti drugega odstavka 106., 107. ter tretjega odstavka 114. člena zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih z ustavo in o ugotovitvi neskladnosti prvega odstavka 105. člena ter prvega in drugega odstavka 114. člena zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih ter o razveljavitvi prvega odstavka 106. in četrtega odstavka 114. člena zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Uradni list RS, št. 42-2045/2003), objavljena 9. 5. 2003, ki velja od 10. 5. 2003, določa tudi:

"1. Prvi odstavek 105. člena ter prvi in drugi odstavek 114. člena zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Uradni list SRS, št. 15/76, 30/86, 1/89, 14/89 in Uradni list RS, št. 13/94, 82/94, 26/99, 60/99, 70/00 in 64/01) so v neskladju z ustavo v obsegu, kot izhaja iz obrazložitve te odločbe.

2. Prvi odstavek 106. člena in četrti odstavek 114. člena zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih se razveljavita.

3. Drugi odstavek 106. člena, 107. člen in tretji odstavek 114. člena zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih niso v neskladju z ustavo.

4. Državni zbor mora neskladnost iz 1. točke izreka odpraviti v enem letu od objave te odločbe v Uradnem listu Republike Slovenije.

5. Razveljavitev iz 2. točke izreka začne učinkovati po poteku enega leta od dneva objave te odločbe v Uradnem listu Republike Slovenije."

(13) Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih - ZZZDR-C (Uradni list RS, št. 16-632/2004), objavljen 20. 2. 2004, velja od 1. 5. 2004, določa tudi:

"39. člen

(1) Postopki v zadevah iz 106., 113. in 114. člena Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Uradni list SRS, št. 15/76, 30/86 - ZNP, 1/89, 14/89 in Uradni list RS, št. 13/94 - ZN, 82/94, 29/95 - ZPDF, 26/99 - ZPP, 60/99 - odl. US, 70/2000 -

ZZNPOB, 64/2001, 110/2002 - ZIRD in 42/2003 - odl. US, v nadaljnjem besedilu: Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih), ki so začeti do uveljavitve tega zakona, se dokončajo pred centri za socialno delo po določbah Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih. O pritožbah zoper te odločbe odloča ministrstvo, pristojno za družino.

(2) Če bo po uveljavitvi tega zakona v zadevi iz prejšnjega odstavka odpravljena ali razveljavljena odločba prve stopnje, se postopek nadaljuje pred okrožnim sodiščem po tem zakonu.

(3) V zadevah iz prejšnjega odstavka se zahteva za uvedbo postopka pred centrom za socialno delo šteje za tožbo v pravnem postopku oziroma predlog v nepravdnem postopku.

(4) Centri za socialno delo zadeve iz drugega odstavka tega člena po uradni dolžnosti odstopijo pristojnim sodiščem. O odstopu zadev se sestavi zapisnik, ki ga podpišeta direktor centra za socialno delo, ki zadevo odstopa, in predsednik sodišča, kateremu je zadeva odstopljena.

40. člen

(1) Postopki v zadevah iz 116. člena, tretjega odstavka 117. člena, 118. člena in drugega odstavka 122. člena Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih, ki so začeti do uveljavitve tega zakona, se dokončajo pred okrajnimi sodišči po določbah Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih.

(2) Če bo po uveljavitvi tega zakona v zadevi iz prejšnjega odstavka razveljavljena odločba prve stopnje, se postopek nadaljuje pred okrožnim sodiščem po tem zakonu.

(3) Okrajna sodišča zadeve iz prejšnjega odstavka po uradni dolžnosti odstopijo okrožnim sodiščem. O odstopu zadev se sestavi zapisnik, ki ga podpišeta predsednik sodišča, ki zadevo odstopa, in predsednik sodišča, kateremu je zadeva odstopljena.

41. člen

Preživnine, določene do uveljavitve tega zakona, se usklajujejo na način, določen s tem zakonom, in sicer prvič v letu 2005.

42. člen

Z dnem uveljavitve tega zakona se ne uporablja II. 2. točka 99. člena Zakona o sodiščih (Uradni list RS, št. 19/94, 45/95, 38/99 in 28/2000) za nepravdne zadeve iz 16. člena (drugi odstavek 105. člena), 18. člena (tretji in četrti odstavek 106. člena), 19. člena (drugi in tretji odstavek 106.a člena), 21. člena (tretji odstavek 113. člena), 23. člena (tretji odstavek 116. člena), 24. člena (tretji odstavek 117. člena), 25. člena (drugi odstavek 122. člena) in 33. člena (130. člen) tega zakona."
